

SREDNJA POKLICNA IN TEHNIŠKA ŠOLA

9000 Murska Sobota, Šolsko naselje 12, Telefon: +386 (0)2 5348-910, 5348-912, Telefax: +386 (0)2 5348-911, www.s-ssts.ms.edus.si

ANALIZA BREZPOSELNOSTI IN PONUDBA IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV V POMURSKI REGIJI

GRADIVO ZA POTREBE USTANOVITVE MEDPOJETNIŠKEGA
IZOBRAŽEVALNEGA CENTRA
(MIC) SPTŠ
MURSKA SOBOTA

Ludvik Sukič, ravnatelj SPTŠ

Murska Sobota, JANUAR 2011

VSEBINA:

1.Uvod	3
1. Demografski podatki o prebivalstvu v regiji	8
2. Značilnosti registrirano brezposelnih oseb v regiji	15
3. Deficitarni in suficitarni poklici v regiji	31
4. Obstoječa ponudba izobraževalnih programov v regiji	36
5. Analiza razvojnih usmeritev v regiji	56
6. Analiza ugotavljanja ukrepov aktivne politike zaposlovanja v regiji	63
7. Povzetek ugotovitev iz analize brezposelnosti	74

1. UVOD

- **Namen ustanovitve MIC-a v Pomurju**

Medpodjetniški izobraževalni center (MIC) naj bi se ustanovil kot organizacijska enota (OE) na Srednji poklicni in tehniški šoli Murska Sobota (SPTŠ) kot samostojna izobraževalna enota za praktično izobraževanje, ki bo v bodoče lahko deloval tudi mrežno v sklopu poklicne izobraževalne vertikale na pomurskih srednjih strokovnih šolah.

Na predlog MŠŠ je Vlada RS 27. julija 2010 sprejela Sklep o ustanovitvi javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda »Srednja poklicna in tehnična šola Murska Sobota«. Med splošnimi določbami, v prvem členu, tretji odstavek, je navedeno, da »se v okviru šole oblikuje organizacijska enota Medpodjetniški izobraževalni center – MIC, sestava sveta pa se uskladi z zakonom«. MIC bo zagotavljal bo kakovostno praktično usposabljanje in izpopolnjevanje v okviru poklicnega izobraževanja po javno veljavnih izobraževalnih programih. Medpodjetniški izobraževalni center (MIC SPTŠ) se organizira kot organizacijska enota (OE) javnega zavoda SPTŠ Murska Sobota in je neprofitna organizacija. Dejavnosti MIC-a opredeljuje 32. člen Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju (zpsi-1).

Temeljni cilj MIC-a kot OE vzgojno-izobraževalnega zavoda SPTŠ je naravnan predvsem v poklicno in strokovno izobraževanje, vse od nižjega poklicnega pa do višjega strokovnega izobraževanja za potrebe Pomurske regije. Delovanje MIC Pomurje bo temeljilo na dobri povezavi z gospodarstvom, predvsem na povezovanju splošnih, strokovnih in praktičnih znanj pri rednih, izrednih in funkcionalnih oblikah izobraževanja.

Projekt bo imel številne družbenoekonomske koristi za regijo, saj predstavlja inovativno okolje, ki omogoča pospeševanje in povečanje učinkovitosti prenosa znanja iz domačega in tujega okolja v tržne produkte.

Najpomembnejši namen delovanja enote MIC je **povezovanje šolskega in delovnega okolja** – MIC naj bi bil glavna vez med SPTŠ in podjetji, obrtniki, zavodom za zaposlovanje, regionalnimi razvojnimi institucijami in osnovnimi šolami regije. MIC bo neposredno povezan s SPTŠ. Poleg praktičnega usposabljanja dijakov, študentov in odraslih (kvalifikacije, dokvalifikacije in prekvalifikacije; izpopolnjevanja, specializacije, certifikatnega preverjanja in potrjevanja znanja) bo MIC organiziral, koordiniral in izvajal različne oblike izobraževanja in usposabljanja v šolskih prostorih in prostorih samega MIC-a ter v podjetjih. Dejavnosti se bodo izvajale po predpisanih programih, zaradi tesnejšega sodelovanja s podjetji in

izkušeni dobrih praks pa bo mogoče pripravljati in izvajati kvalitetnejše dodatne programe v skladu s potrebami okolja oz. regije. V okviru MIC-a se bodo lahko izvajale tudi storitve, usluge ter ostale aktivnosti po naročilu gospodarstva.

MIC na SPTŠ MS naj bi ustanovilo in v celoti financiralo zagon pristojno ministrstvo in zainteresirani partnerji (RRA Mura, GZS, OZS, večja podjetja, pomurske občine), vendar pa bi država ostale večinski lastnik zavoda.

Uresničevanje interesov GZS, OZS in drugih subjektov pri izvajanju dejavnosti, upravljanju in financiranju pa se na podlagi s posebno pogodbo dogovorjenih pravic in obveznosti zagotovi v okviru ustanoviteljskih pravic in obveznosti države – določeno število predstavnikov v poslovnem odboru MIC, sodelovanje pri strokovnem vodenju in upravljanju organizacijske enote MIC.

MIC bi bil organiziran kot javno–zasebno partnerstvo, partnerji pa bi se za potrebe ustanovitve in delovanja MIC-a združili v KONZORCIJ. Podpisali bi vsaj 5-letno pogodbo (v skladu z zahtevami EU, ki sofinancira projekt).

MIC bo sicer organizacijska enota zavoda SPTŠ, vendar bi v prihodnosti lahko deloval tudi mrežno z dislociranimi oddelki na nekaterih pomurskih strokovnih šolah. Takšna oblika organiziranosti po naši oceni ne bi opazno povečala stroškov poslovanja, niti ne bo potrebno zaposliti novih kadrov, saj ima vsaka pomurska srednja strokovna šola ustrezen kader za dejavnost, ki jo želi izvajati v okviru MIC-a že sedaj zaposlen.

- **Zakaj je nujno potrebno čimprej ustanoviti MIC v Pomurju?**

Splošno znano dejstvo je, da že od osamosvojitve naprej letih drastično upada interes mladine za izobraževanje v srednjih strokovnih poklicnih in tehniških šolah. V zadnjih nekaj letih je ta proces ob čedalje nižji nataliteti postal še posebej zaskrbljujoč, saj so nekateri poklici celo v celoti izumrli. Podatki za Slovenijo med šolskim letom 1998/99 in letošnjim šol. Letom 2010/11 kažejo, za koliko se je v tem času znižalo število vpisanih učencev v strokovne programe:

1. Program nižjega poklicnega izobraževanja (NPI)	- cca. 71%
2. Program srednjega poklicnega izobraževanja (SPI)	- cca. 60%
3. Program srednjega strokovnega izobraževanja (SSI)	- cca. 19%
4. Program poklicnega tehniškega izobraževanja (PTI)	- cca. 23%

Ker se je število učencev v strokovnih programih v le nekaj letih tako drastično zmanjšalo, je logična posledica, da so poklici, za katere se izobražujejo, postali deficitarni. Vendar pa je strokovno izobraževanje v tem času popolnoma izgubilo svoj prvotni namen - izobraziti dijake za neposreden prehod na trg dela.

Primerjave števila dijakov, ki so opravljali zaključni izpit v programu SPI in številom dijakov, ki so se v naslednjem šol. letu vpisalo v 1. letnik PTI kažejo, da se njihov delež med šolskim letom 2002/2003 in 2008/2009 giblje med 70% in 80%. To torej

pomeni, da se le med 20% do 30% učencev, ki končajo poklicno šolo, odloči zaposliti, ostali pa se izobražujejo naprej.

Po opravljeni poklicni maturi v programih SSI pa se celo cca. 93% učencev odloči nadaljevati šolanje na višjih ali visokih strokovnih šolah oz. na Univerzi, za neposreden prehod na trg dela se jih torej odloči komaj slabih 7%.

V času med šol. letom 1998/99 in letošnjim šol. letom 2010/11, ko je bila opravljena omenjena raziskava za potrebe »Bele knjige v izobraževanju« se generacija srednješolcev resda zmanjšala za skoraj 23% (iz 106.536 dijakov na trenutnih 82.272 dijakov), kar ima nedvomno posledico zmanjšan vpis v strokovne šole, vendar pa se je v tem istem času vpis v Gimnazije povečal za skoraj 13% (iz 29.026 dijakov na 32.432 dijakov).

Iz navedenih podatkov sledi, da interes mladih za šolanje v strokovnih šolah za neposreden prehod na trg dela iz leta v leto rapidno upada in ni nobenih indicev, da bi se v bližnji prihodnosti ta trend obrnil, pa čeprav analize trga dela kažejo izredno povpraševanje po profilih s srednjo poklicno izobrazbo. Povpraševanje po teh izobrazbenih profilih je že nekaj let višje od ponudbe profilov s srednjo strokovno izobrazbo.

Navedeni podatki veljajo sicer za celo Slovenijo, vendar upravičeno domnevamo, da je enaka oz. več ali manj podobna slika tudi v Pomurju.

Tako lahko ugotovimo, da v bližnji prihodnosti tudi pomursko gospodarstvo deficitarnega kadra ne bo moglo več v zadostni meri pridobiti neposredno iz srednješolskega strokovnega izobraževanja ampak ga bo lahko pridobilo samo še tako, da ga bo skupaj z usposobljenim pedagoškim kadrom začelo samo izobraževati v okviru MIC-a. Ciljna skupina bi bila torej odrasla populacija, predvsem:

- ◆ **Nezaposleni, ki bi jim MIC** omogočil pridobivanje praktičnih znanj, spretnosti in sposobnosti za pridobivanje **poklicne kvalifikacije** (prekvalifikacije-dokvalifikacije).
- ◆ **Zaposleni v obrti in gospodarstvu**, ki bi jim MIC omogočil osvajanje praktičnih znanj, spretnosti in sposobnosti za **ohranjanje poklicne sposobnosti in zaposlitve** (prenos novih tehnologij v delovne procese – dokvalifikacije, specializacije), **napredovanje v karieri** (delovodje, mojstri, specialisti).
- ◆ **Učitelji v poklicnih in višjih strokovnih šolah**, ki bi se aktivno seznanjali s sodobnimi tehnologijami in ciljnim poklicnimi potrebami okolja.

Potreba po ustanovitvi MIC-a je v prihodnosti povezovanje vseh segmentov v različnih pomurskih strokovnih srednjih šolah in določenih gospodarskih panog v celotni pomurski regiji, ki lahko skupaj dodajo novo vrednost v smislu ponudbe oziroma priprave ali izvedbe celotnega poklicnega in strokovnega izobraževanja. MIC naj bi imel s svojo bazo podatke za izvedbo celotnega izobraževanja na poklicnem in strokovnem področju, ki bi ga lahko izvedel znotraj samega MIC oz. pri pridruženih partnerjih. Medpodjetniški izobraževalni center (MIC) na SPTŠ predstavlja podporno

okolje v pomurski regiji za razvoj dejavnosti na področju tehniškega izobraževanja in naravovarstva. V ta namen bo izvajal različna specializirana izobraževanja in usposabljanja za strokovno javnost (za podjetja, obrtnike, učitelje, brezposelne in druge zainteresirane občane) skupaj z zunanjimi strokovnjaki. Za potrebe razvoja malih podjetij in posameznikov bomo v okviru MIC na SPTS ustanovili raziskovalno enoto, ki bo skrbela za aplikacijo znanja v prakso.

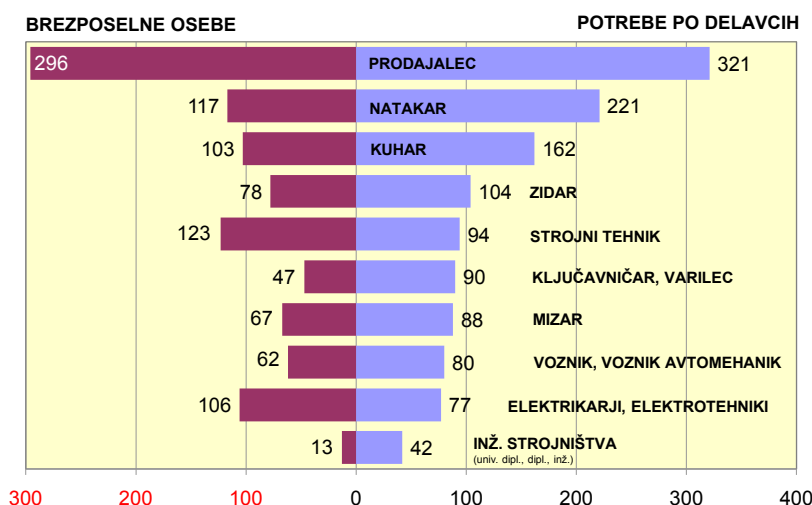
- Da bi ugotovili, kakšna specializirana izobraževanja in usposabljanja za katere skupine deficitarnih profilov so potrebna v Pomurju, je bilo potrebno zbrati in analizirati demografske podatke o prebivalstvu v regiji, spoznati značilnosti registrirano brezposelnih oseb, ugotoviti, kateri so deficitarni in suficitarni poklici, preučiti, kakšna je trenutna ponudba izobraževalnih programov v regiji, kakšne so strateške razvojne usmeritve regije in analizirati ukrepe aktivne politike zaposlovanja.

Na ta način bomo lahko ugotovili, kateri profili so v resnici deficitarni in jih ločili od le statistično deficitarnih poklicev, ki so v resnici nemalokrat celo suficitarni (primer poklica trgovec, ki se največkrat pojavlja tako med deficitarnimi, kakor tudi suficitarnimi poklici zaradi specifične zaposlovalne politike trgovskih centrov).

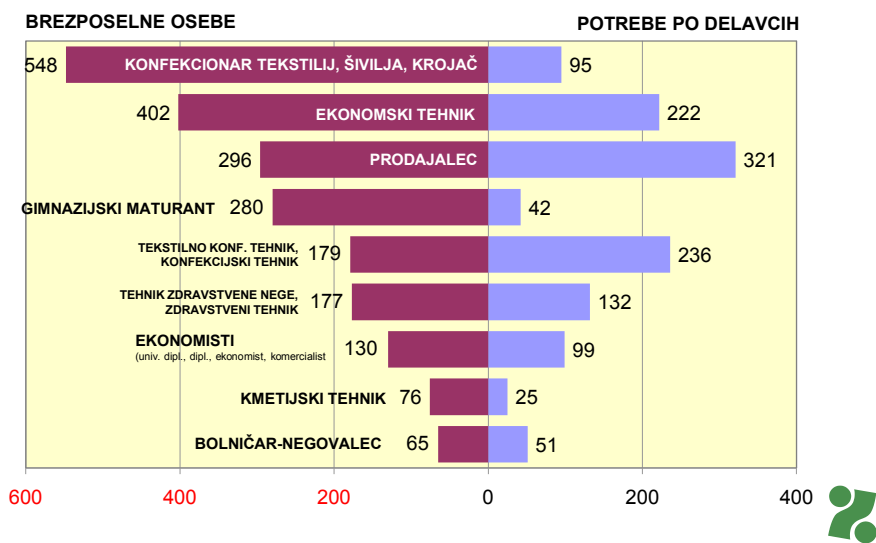
POSLEDICE PREMAJHNEGA VLAGANJA V IZOBRAŽEVANJE IN IZPOPOLNJEVANJE KADROV SO LAHKO ZA POMURSKO GOSPODARSTVO USODNE, kar je razvidno tudi iz Predstavitev trga dela v Pomurju januar – maj 2010 Zavoda za zaposlovanja RS, OE Murska Sobota iz katere je jasno razvidno, da je izobrazbena struktura registriranih brezposelnih oseb ne le neustrezna, ampak tudi nižja, kot v preostalem delu Slovenije:

Predstavitev trga dela v Pomurju

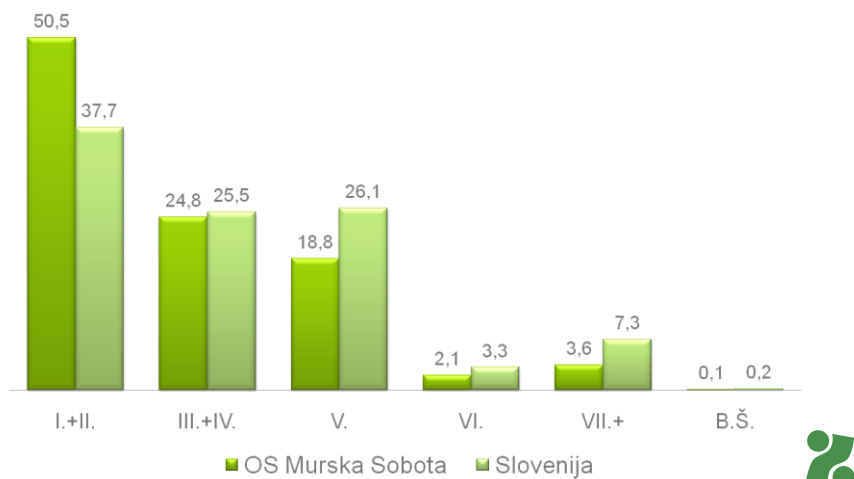
Najpogostejše potrebe v letu 2009

Največje število BO na dan 31.12.2009

Izobrazbena struktura registrirano brezposelnih oseb (maj 2010)

Vir: Predstavitve trga dela v Pomurju januar – maj 2010 Zavoda za zaposlovanja RS, OE Murska Sobota

1. Demografski podatki o prebivalstvu v regiji

Pomurje je pokrajina v severovzhodni Sloveniji, ki kot regija zavzema 1.337 km² (kar predstavlja 6,6 % površine Slovenije).

Leži v osrednjem toku reke Mure in meji na tri države: Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško. Gravitacijsko središče Pomurja je Murska Sobota, ki je približno enako oddaljena od Ljubljane, Dunaja, Budimpešte in Zagreba.

Ťe od osamosvojitve naprej ima Pomurje sloves manj razvite in najbolj zaostale slovenske regije. Zaostanek v razvoju za slovenskim povprečjem, zlasti pa za osrednjeslovensko regijo, se zadnja leta še povečuje. Decembra 2009 je stopnja registrirane brezposelnosti znašala 20,4 %, kar je za 10,1 odstotne točke več od državne.

Statistična regija Pomurje zavzema štiri Upravne enote. Največja Upravna enota po površini in številu prebivalstva je Murska Sobota, ki se razprostira na 692 km² in ima 59.700 prebivalcev. Sledi Upravna enota Lendava, z 256 km² in 23.660 prebivalcev, nato Upravna enota Gornja Radgona, ki meri 213,5 km² in ima 20.500 prebivalcev in najmanjša upravna enota v regiji Ljutomer, ki obsega 175 km² in ima 18.436 prebivalcev.

Povprečna gostota poselitve v Pomurju je nekaj manj kot 90 prebivalcev na km², kar je pod povprečjem Slovenije. V pomurski regiji je na dan 01.01. 2010 prebivalo 119.548 prebivalcev, kar je 5,84 % celotnega prebivalstva Slovenije. Od tega je 51,3 % žensk in 48,7 % moških. Največ prebivalcev je bilo v starostni skupini 50 do 54 let in sicer 7,8 %, od tega 48,0 % žensk in 52,0 % moških

V povprečju je bilo leta 2009 aktivnih 50.254 prebivalcev. Aktivno prebivalstvo Pomurja predstavlja 5,4 % aktivnega prebivalstva Slovenije. Decembra 2009 je bilo delovno aktivnih 39.227 prebivalcev, kar je za 8,3% manj kot decembra 2008 leta.

1.1. Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnja registrirane brezposelnosti po statistični regiji bivališča – Pomurje, mesečno

Glede na naraščajoči problem brezposelnosti v Sloveniji, posebej pa v Pomurski regiji, smo želeli pregledati in analizirati podatke o gibanju števila delovno aktivnega prebivalstva in registrirano brezposelnih oseb, ter o stopnji registrirane brezposelnosti na tem območju. Pregledali smo podatke od januarja 2009 do aprila 2010.

Preglednica 1: Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnje registrirane brezposelnosti po statističnih regijah prebivališča - Pomurje, mesečno

	Delovno aktivno prebivalstvo po prebivališču – Pomurje SKUPAJ	Registrirane brezposelne osebe	Stopnja registrirane brezposelnosti
januar 2009	47.271	7.980	14,4
februar 2009	47.106	8.143	14,7
marec 2009	47.119	8.135	14,7
april 2009	47.260	7.923	14,4
maj 2009	47.066	8.098	14,7
junij 2009	47.031	8.165	14,8
julij 2009	46.612	8.135	14,9
avgust 2009	46.569	8.043	14,7
september 2009	46.380	8.080	14,8
oktober 2009	43.767	9.898	18,4
november 2009	44.061	10.766	19,6
december 2009	43.449	11.137	20,4
januar 2010	42.369	11.355	21,1
februar 2010	42.441	11.230	20,9
marec 2010	42.798	10.820	20,2
april 2010	43.382	10.470	19,4

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Pri pregledu delovno aktivnega prebivalstva in registrirano brezposelnih oseb v statistični regiji prebivališča – Pomurje, za časovno obdobje januar 2009 do april 2010 lahko ugotovimo, da je število registrirano brezposelnih oseb najbolj naraščalo od septembra 2009 do januarja 2010, ko je stopnja registrirane brezposelnosti po strmem naraščanju dosegla najvišjo vrednost. V naslednjih mesecih leta 2010, je stopnja registrirane brezposelnosti začela rahlo upadati. Domnevamo, da lahko hiter porast brezposelnosti v letu 2009, povežemo prilivu brezposelnih oseb iz dveh velikih podjetij: Mesne industrije Pomurka in večinskega dela Mure.

Pri prikazu delovno aktivnega prebivalstva, kakor tudi pri številu brezposelnih v Pomurju, prihaja do razlik pri podatkih zbranih po statistični regiji prebivališča in

statistični regiji delovnega mesta. Zato smo pregledali tudi število delovno aktivnih prebivalcev po statistični regiji delovnega mesta.

Preglednica 2: Delovno aktivno prebivalstvo po statistični regiji delovnega mesta

Pomurje, mesečno

mesec	število delovno aktivnih prebivalcev
jan 2009	42.251
feb 2009	42.203
mar 2009	42.223
apr 2009	42.396
maj 2009	42.218
jun 2009	42.131
jul 2009	42.203
avg 2009	42.208
sep 2009	42.168
okt 2009	39.480
nov 2009	39.805
dec 2009	39.227
jan 2010	38.166
feb 2010	38.265
mar 2010	38.620
apr 2010	39.254

Vir: E –uprava-ISPO

V januarju 2010 je število delovno aktivnih prebivalcev po statistični regiji delovnega mesta kar za 4.203 oseb manjše kot pri pregledu delovno aktivnih prebivalcev po prebivališču (38.166 po delovnem mestu in 42.369 po prebivališču). Pri nadaljnji podrobnejši obravnavi značilnosti brezposelnih oseb (predvsem pri poglavju 2), se bomo posluževali podatkov o delovno aktivnem prebivalstvu glede na delovno mesto, saj na njih bazirajo tudi podatki Zavoda RS za zaposlovanje, ki so jih uporabili v analizah in letnih poročilih in smo jih mi povzeli za potrebe naše analize. V Pomurski regiji se je v letu 2009 začel kazati vpliv gospodarske krize, ki je prizadela tudi pomursko gospodarstvo in sprožila stečaje mnogih manjših in večjih podjetij. Tako se je v drugi polovici leta začelo število registrirano brezposelnih oseb močno povečevati.

1. 2. Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnje registrirane brezposelnosti po občinah prebivališča v Pomurski regiji, mesečno

V nadaljnji analizi nas je zanimalo, kako se brezposelnost odraža v pomurskih občinah. Primerjali smo podatke iz decembra 2008 s podatki iz decembra 2009 in pri tem ugotavljali ali se je število delovno aktivnega prebivalstva zmanjševalo v vseh Pomurskih občinah, oz. ali se je število brezposelnih oseb morda kje povečalo in ali se je povsod povečala tudi stopnja registrirane brezposelnosti.

Preglednica 3: Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnje registrirane brezposelnosti po občinah prebivališča v Pomurski regiji, december 2008/december 2009

	Delovno aktivno prebivalstvo po prebivališču - SKUPAJ	Registrirane brezposelne osebe	Stopnja registrirane brezposelnosti			
			dec.08	dec.09	dec.08	dec.09
Apače	1345	1270	204	268	13,2	17,4
Beltinci	3560	3165	435	843	10,9	21
Cankova	716	631	147	248	17	28,2
Črenšovci	1674	1508	262	444	13,5	22,7
Dobrovnik/Dobronak	506	451	96	149	15,9	24,8
Gornja Radgona	3595	3315	392	590	9,8	15,1
Gornji Petrovci	927	868	141	193	13,2	18,2
Grad	838	777	143	188	14,6	19,5
Hodoš/Hodos	118	107	15	30	11,3	21,9
Kobilje	231	202	38	58	14,1	22,3
Križevci	1428	1338	135	219	8,6	14,1
Kuzma	445	426	116	157	20,7	26,9
Lendava/Lendva	4562	4154	885	1206	16,2	22,5
Ljutomer	4750	4400	608	954	11,3	17,8
Moravske Toplice	2467	2257	339	573	12,1	20,2
Murska Sobota	7791	6847	1199	1936	13,3	22
Odranci	739	625	79	175	9,7	21,9
Puconci	2422	2213	439	652	15,3	22,8
Radenci	2165	2027	272	362	11,2	15,2
Razkrižje	518	479	48	80	8,5	14,3
Rogašovci	1023	947	305	387	23	29
Sveti Jurij	1133	1094	151	186	11,8	14,5

Šalovci	606	565	112	156	15,6	21,6
Tišina	1733	1493	243	458	12,3	23,5
Turnišče	1391	1251	282	378	16,9	23,2
Velika Polana	599	552	104	163	14,8	22,8
Veržej	524	487	56	84	9,7	14,7

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Pri primerjavi podatkov iz decembra 2008 in decembra 2009 lahko ugotovimo, da se je število registrirano brezposelnih oseb in s tem stopnja brezposelnosti povečala v vseh občinah Pomurske statistične regije. Povečanje registrirane brezposelnosti v manjših občinah lahko v odstotkih povečanja predstavlja tudi več kot 100 %, čeprav število oseb glede na skupni porast v regiji ni veliko, npr.: občina Odranci (za 121,5% ali 96 oseb), Hodoš (za 100 % ali 15 oseb), nekoliko več oseb predstavlja prav tako velik delež v občini Beltinci (za 93,0 % ali 408 oseb) in Tišina (za 88,5 % ali 215 oseb).

Najmanj se je število registrirano brezposelnih oseb povečalo v občini Sveti Jurij (za 23,8 % ali 35 oseb).

V največji občini regije, Murski Soboti, se je število registrirano brezposelnih povečalo kar za 737 oseb (kar predstavlja porast za 61,5 %).

Stopnja brezposelnosti se je od decembra 2008 do decembra 2009 povečala v vseh Pomurskih občinah. Porast števila brezposelnih oseb in stopnje brezposelnosti v celotni regiji, pa ni več zanemarljiv problem ampak nam nakazuje, da je potrebno na tem področju čim hitreje uvesti učinkovite ukrepe reševanja.

1.3 Število in indeks delovno aktivnega prebivalstva po statističnih regijah delovnega mesta, mesečno

Pri nadaljnji analizi smo pregledali stanje in gibanje števila delovno aktivnega prebivalstva od januarja 2009 do aprila 2010. Zanimala nas je tudi struktura delovno aktivnega prebivalstva v Pomurski regiji. Želeli smo ugotoviti ali je prihajalo do sprememb tudi pri samozaposlenih osebah.

Preglednica 4: Število delovno aktivnega prebivalstva po statistični regiji delovnega mesta, Pomurje, mesečno

Pomurska regija	Zaposlene osebe - SKUPAJ	Samozaposlene osebe - SKUPAJ	Samozaposlene osebe - kmetje
januar 2009	35.035	7.216	4.706
februar 2009	34.969	7.234	4.706
marec 2009	34.967	7.256	4.706
april 2009	35.096	7.300	4.716

maj 2009	34.904	7.314	4.716
junij 2009	34.808	7.323	4.716
julij 2009	34.793	7.410	4.727
avgust 2009	34.795	7.413	4.727
september 2009	34.740	7.428	4.727
oktober 2009	32.035	7.445	4.729
november 2009	32.369	7.436	4.729
december 2009	31.790	7.437	4.729
januar 2010	31.633	6.533	3.838
februar 2010	31.716	6.549	3.852
marec 2010	32.070	6.550	3.848
april 2010	32.491	6.763	4.085

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Podatki v tabeli nam kažejo, da je bilo najmanj zaposlenih v januarju 2010, zanimivo pa je, da je v tem mesecu prišlo do večjega padca tako v skupnem številu zaposlenih oseb, kot pri številu samozaposlenih. Padec števila samozaposlenih – kmetov je bil po pojasnilih Statističnega urada RS nekoliko večji zaradi spremembe pri statistični obdelavi podatkov. Zaradi tega padca je prišlo tudi do večjega padca v številu samozaposlenih – skupaj. Razen te prelomnice je število samozaposlenih precej konstantno, oz. se iz meseca v mesec celo povečuje, kar nam nakazuje, da kriza na tem področju še ni prinesla večjih negativnih sprememb, morda celo obratno – več samozaposlitev. Pri nadaljnji raziskavi smo želeli ugotoviti, kakšno je stanje števila zaposlenih oseb v Pomurski regiji od januarja 2009 do aprila 2010. Zanimalo nas je predvsem, ali so bili v tem obdobju kakšni vidni pokazatelji posledic krize in kaj nam nakazujejo številke v prvih mesecih leta 2010.

Število zaposlenih se je v Pomurski regiji z izjemo meseca novembra 2009, zniževalo vse od aprila 2009 do januarja 2010. Največji padec je med mesecema septembrom 2009 in oktobrom 2009 in sicer kar za 2.705 oseb. Predvidevamo, da se je v tem obdobju število toliko zmanjšalo, ker je šel v stečaj velik del podjetja Mura. Številke v prvih mesecih leta 2010 pa nakazujejo izboljšanje položaja, saj se število zaposlenih počasi spet veča.

Spremembe v številu zaposlenih so razvidne tudi iz gibanja indeksa delovno aktivnega prebivalstva v Pomurski regiji (glej preglednico 5).

Preglednica 5: Število in indeks delovno aktivnega prebivalstva po statističnih regijah delovnega mesta, Pomurje, mesečno

	Zaposlene osebe - SKUPAJ	Samozaposlene osebe - SKUPAJ	Samozaposlene osebe - kmetje
	Indeks (predhodni mesec=100)	Indeks (predhodni mesec=100)	Indeks (predhodni mesec=100)
januar 2009	99	98	97,1
februar 2009	99,8	100,2	100
marec 2009	100	100,3	100
april 2009	100,4	100,6	100,2
maj 2009	99,5	100,2	100
junij 2009	99,7	100,1	100
julij 2009	100	101,2	100,2
avgust 2009	100	100	100
september 2009	99,8	100,2	100
oktober 2009	92,2	100,2	100
november 2009	101	99,9	100
december 2009	98,2	100	100
januar 2010	99,5	87,8	81,2
februar 2010	100,3	100,2	100,4
marec 2010	101,1	100	99,9
april 2010	101,3	103,3	106,2

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

2. ANALIZA ZNAČILNOSTI REGISTRIRANO BREZPOSELNIH OSEB V POMURSKI REGIJI

V tem delu analize nas je zanimalo kakšna je struktura brezposelnih v Pomurski regiji. Lotili smo se predvsem podatkov, ki bi nam lahko pomagali pri prepoznavanju ciljne skupine udeležencev in pripravi ustrezne izobraževalne ponudbe.

Pregledali smo število brezposelnih po posameznih uradih ZRSZ Območne službe Murska Sobota in naredili analizo brezposelnih glede na spol, starost, stopnjo izobrazbe, trajanje brezposelnosti in glede na kategorijo brezposelnosti.

2.1. Število registrirano brezposelnih oseb, december 2008/december 2009 – Območna služba Murska Sobota

V spodnji preglednici prikazujemo število registrirano brezposelnih oseb decembra 2008 in decembra 2009, ter razliko v njihovem številu za celotno Slovenijo, Območno službo Murska Sobota in posamezne urade za delo v tej območni službi.

Preglednica 6: Število registrirano brezposelnih oseb, december 2008/december 2009 – Območna služba Murska Sobota

Območna služba/urad za delo	Stanje konec meseca		Mesečno povprečje		Razlika			
	dec.08	dec.09	leta 2009	dec.09/dec.08				
	število	%	število	%	število	%	absolutno	%
Slovenija	66.239		96.672		86.354		30.433	45,9
OS Murska Sobota	7.202	100,0	11.094	100,0	8.651	100,0	3.892	54,0
UD Murska Sobota	3.625	50,3	5.848	52,7	4.391	50,8	2.223	61,3
UD Ljutomer	843	11,7	1.339	12,1	1.076	12,4	496	58,8
UD Lendava	1.721	23,9	2.507	22,6	2.019	23,3	786	45,7
UD Gornja Radgona	1.013	14,1	1.400	12,6	1.166	13,5	387	38,2

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Murska Sobota, Letno poročilo 2008 in 2009

Kot kažejo podatki, se je število registrirano brezposelnih oseb od decembra 2008 do decembra 2009 povečalo tako v Sloveniji, kot tudi na Območni službi Murska Sobota in vseh pripadajočih Uradih za delo. Konec leta 2009 je bilo na Območni službi Murska Sobota 11.094 registrirano brezposelnih oseb. Število registrirano brezposelnih oseb se je od konca leta 2008 povečalo kar za 3.892 oziroma za 54,0 %, kar je kar za 8,1 odstotnih točk več kot povečanje kot v celotni Sloveniji. V povprečju je bilo na Območni službi Murska Sobota v letu 2009 brezposelnih 8.651 oseb, kar je v primerjavi z letom 2008 (6.709 oseb) za 28,9 % oziroma 1.942 oseb več.

Najbolj se je število registrirano brezposelnih oseb v primerjavi z decembrom 2008 povečalo na Uradu za delo Murska Sobota in sicer kar za 61,3 % (ali 2.223 oseb), veliko povečanje je bilo tudi na Uradu za delo Ljutomer 58,8 % (ali 496 oseb), za 0,2 % manjše povečanje v primerjavi s Slovenskim je bilo na Uradu za delo Lendava (45,7 % ali 786 oseb) in najmanjše povečanje je bilo na uradu za delo Gornja Radgona in sicer le za 38,2% (ali 387 oseb).

Iz prikazanega lahko predvidevamo, da je največ oseb ostalo brez zaposlitve zaradi stečaja dveh velikih podjetij s sedežem v Murski Soboti: Mesne industrije Pomurka in večinskega dela Mure. Večja podjetja v Gornji Radgoni (Arcont, Reflex, Panvita - mesna industrija), so v letu 2009 botrovala krizi, zato je verjetno povečanje števila brezposelnih na Uradu za delo Gornja Radgona toliko manjše.

2.2. Registrirano brezposelne osebe po starosti - december 08/december 09

V nadaljevanju smo raziskali, kakšna je starostna struktura brezposelnih oseb, saj sta od starosti precej odvisni pripravljenost in motivacija za izobraževanje, prav tako pa tudi primernost različnih izobraževalnih programov.

Preglednica 7: Število registrirano brezposelnih oseb po starost, december 2008/december 2009 – Območna služba Murska Sobota

REGISTRIRANO BREZPOSELNE OSEBE PO STAROSTI - DECEMBER 08/DECEMBER 09		do 18 let	nad 18 do 25 let	nad 25 do 30 let	nad 30 do 40 let	nad 40 let	VSI
OS MS	december 2008	23	1.083	931	1.315	3.850	7.202
	december 2009	15	1.331	1.296	2.139	6.313	11.094
UD G. RADGONA	december 2008	2	148	129	163	571	1.013
	december 2009	0	157	176	265	802	1.400
UD LENDAVALA	december 2008	0	240	211	302	968	1.721

	december 2009	1	314	313	479	1.400	2.507
UD LJUTOMER	december 2008	0	126	103	121	493	843
	december 2009	1	171	149	254	764	1.339
UD MS	december 2008	21	569	488	729	1.818	3.625
	december 2009	13	689	658	1.141	3.347	5.848

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Murska Sobota, Letno poročilo 2008 in 2009

Največji porast števila registrirano brezposelnih v Območni službi Murska Sobota je bil v starostnem razredu **nad 40 let** in sicer se je od decembra 2008 do decembra 2009 število povečalo kar za 2.463 oseb ali 64,0 %.

Na Uradu za delo Murska Sobota, se je v tem starostnem razredu število povečalo kar za 1.529 oseb ali 84,1%. Iz tega lahko sklepamo, da gre za priliv oseb, ki so bile dalj časa zaposlene v podjetjih, ki so šla v stečaj in so sedaj ostale brez zaposlitve.

Najmanj se je število registrirano brezposelnih v starostnem razredu nad 40 let povečalo na Uradu za delo Gornja Radgona in sicer za 40,4 % (ali 231 oseb), kar spet kaže na to, da so na tem področju ohranili službo zaposleni v večjih podjetjih.

Tudi v starostnem razredu **od 30 do 40 let**, je prišlo do precejšnjega porasta števila registrirano brezposelnih oseb in sicer na območju celotne Območne službe za 62,7 %, v starostnem razredu od 25 do 30 let se je število povečalo za 39,2 %, v starostnem razredu nad 18 do 25 let pa za 22,9 %.

V starostnem razredu **do 18 let**, se je število registrirano brezposelnih oseb celo zmanjšalo za 8 oseb ali 34,8 %.

Med registrirano brezposelnimi, je na dan 31. 12. 2009 bilo največ brezposelnih v starosti **nad 50 do 60 let** in sicer 3.235 ali 29,2 % vseh brezposelnih.

Velik delež predstavlja tudi število brezposelnih oseb od 40 do 50 let (2.904 ali 26,2 %) in število brezposelnih oseb nad 30 do 40 let (2.139 ali 19,3 %). To so osebe, ki so ali pa so še v obdobju visoke delovne produktivnosti, imajo življenjske in največkrat tudi delovne izkušnje, zato bi bilo primerno razmišljati o izobraževalnih programih, ki bi tej ciljni skupini omogočila pridobiti ustrezna manjkajoča znanja ali jih usposobiti za določene poklice in tako pomagati do ustrezne zaposlitve.

2.3. Registrirano brezposelne osebe po spolu- december 08/december 09

V nadaljevanju smo primerjali strukturo brezposelnih oseb v Pomurju po spolu. Pri tem nas je predvsem zanimalo, ali je zaradi stečaja Mure d.o.o. med brezposelnimi osebami prišlo do občutnejšega povečanja števila brezposelnih žensk, oziroma kakšen delež brezposelnih predstavljajo ženske, ki so pri nekaterih ukrepih aktivne politike posebej zaposlovanja, izpostavljena skupina.

Preglednica 8: Število registrirano brezposelnih oseb po spolu, december 2008/december 2009 – Območna služba Murska Sobota

REGISTRIRANO BREZPOSELNE OSEBE PO SPOLU, DECEMBER 08/DECEMBER 09		VSI	ŽENSKE	DELEŽI
OS MS	december 2008	7.202	3.454	48,0
	december 2009	11.094	5.713	51,5
UD G. RADGONA	december 2008	1.013	462	45,6
	december 2009	1.400	696	49,7
UD LENDAVALA	december 2008	1.721	889	51,7
	december 2009	2.507	1.340	53,5
UD LJUTOMER	december 2008	843	422	50,1
	december 2009	1.339	728	54,4
UD MS	december 2008	3.625	1.681	46,4
	december 2009	5.848	2.949	50,4

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Murska Sobota, Letno poročilo 2008 in 2009

Na Območni službi Murska Sobota, se je število registrirano brezposelnih žensk od decembra 2008 do decembra 2009 povečalo za 2.259 oseb ali 65,9 %, medtem ko se je število moških povečalo za 1.633 ali 43,6 %. Delež žensk se je v celotni strukturi brezposelnih povečal za 3,5 deležnih točk. Tako delež žensk v številu brezposelnih na Območni službi Murska Sobota v letu 2009, z vidika potreb po izobraževalnih programih, ne predstavlja znatno večjega deleža žensk kot je bil v letu

2008. Tudi na posameznem Uradu za delo ni prišlo do znatnejšega povečanja deleža žensk v strukturi brezposelnih.

Če primerjamo število brezposelnih žensk, s številom brezposelnih moških, se nam na prvi pogled dozdeva, da ne prihaja do večjih razlik med spoloma. Vendar lahko ugotovimo, da je tako po številu oseb, kot po odstotkih na vseh Uradih za delo bil v danem obdobju večji porast žensk kot moških. In sicer se je na Uradu za delo Murska Sobota število žensk od decembra 2008 do decembra 2009 povečalo za 1.268 ali 75 %, moških pa za 955 ali 49,1 %. Na Uradu za delo Ljutomer se je število žensk povečalo za 306 ali 72, 5 %, moških je bilo več le za 45,1 %. Na Uradu za delo Lendava je razlika nekoliko manjša, število žensk je naraslo za 50,7 % moških pa za 40,3 %. Nekoliko večja je razlika na Uradu za delo Gornja Radgona, kjer je število žensk naraslo za 50, 6 %, moških pa le 27, 9 %.

Po podatkih iz decembra 2009 je največji delež brezposelnih žensk na Uradu za delo Ljutomer (54,4 %), sledijo Lendava (53,5 %), Murska Sobota (50,4 %) in Gornja Radgona (49,7 %). Tako lahko ugotovimo, da je porazdelitev brezposelnih po spolu razmeroma enakomerna.

2.4. Registrirano brezposelne osebe po izobrazbi december 2008/december 09

Izobrazba brezposelnih je pri odločitvah za oblikovanje učinkovitega in primernega izobraževalnega programa in za reševanje položaja brezposelnosti v regiji, še kako pomembna. V našo analizo smo zato vključili podatke o številu brezposelnih oseb po izobrazbi in te podatke za boljše razumevanje prikazali tudi s primerjavo izobrazbene strukture s starostno strukturo udeležencev.

Preglednica 9: Število registrirano brezposelnih oseb po stopnji izobrazbe, december 2008/december 2009 – Območna služba Murska Sobota

REGISTRIRANO BREZPOSELNE OSEBE PO STOPNJI IZOBRAZBI, DECEMBER 08/DECEMBER 09		I	II	III	IV	V	VI	VII + VIII	B. Š.	VSI
OS MS	december 2008	3.274	519	70	1.549	1.434	116	237	3	7.202
	december 2009	4.762	902	92	2.658	2.079	207	390	4	11.094
UD G. RADGONA	december 2008	432	65	6	245	209	15	41	0	1.013
	december	582	102	13	350	271	24	58	0	1.400

	2009									
UD LENDA VA	december 2008	785	138	39	320	352	30	56	1	1.721
	december 2009	1.091	217	46	533	466	44	109	1	2.507
UD LJUTOMER	december 2008	350	56	6	211	178	9	32	1	843
	december 2009	501	109	7	375	278	28	41	0	1.339
UD MS	december 2008	1.707	260	19	773	695	62	108	1	3.625
	december 2009	2.588	474	26	1.400	1.064	111	182	3	5.848

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Murska Sobota, Letno poročilo 2008 in 2009

Izobrazbena struktura registrirano brezposelnih oseb v Pomurju je na vseh uradih za delo zelo neugodna. Po podatkih iz decembra 2009 lahko ugotovimo, da je več kot polovica oz. 5.664 oseb, kar predstavlja 51,1 % vseh registrirano brezposelnih oseb v celotni Območni službi Murska Sobota brez strokovne izobrazbe (**I. in II. stopnja**).

Od decembra 2008 do decembra 2009 se je znatno povečalo tudi število brezposelnih s IV in V stopnjo izobrazbe (za 1.708 oseb ali 56,4 %), kar je decembra 2009 predstavljalo 42,7 % vseh registrirano brezposelnih oseb. Število registrirano brezposelnih je naraslo tudi pri ostalih stopnjah izobrazbe.

Največji porast števila registrirano brezposelnih je pri osebah **brez strokovne izobrazbe**, kar je predvsem izrazito na Uradu za delo Murska Sobota, kjer je število brezposelnih s I stopnjo izobrazbe poraslo za 881 oseb ali 51,6 %, število brezposelnih z **II stopnjo izobrazbe** pa za 214 oseb ali 82,3 %.

Za kar 634 oseb ali 50,8 % je na istem Uradu za delo poraslo tudi število oseb s **III in IV stopnjo izobrazbe**, to se pravi s pridobljeno strokovno izobrazbo. Porast je opazen tudi pri brezposelnih s V stopnjo izobrazbe (53,1 %).

Ob tem je na Uradu za delo Murska Sobota in celotni Območni službi zaznati tudi porast števila registrirano brezposelnih oseb z **VI** (na Območni službi Murska Sobota za 78,4 %) in **VII ter VIII stopnjo izobrazbe** (na Območni službi Murska Sobota za 64,6 % ali 153 na novih registrirano brezposelnih, od tega kar za 74 več oseb na Uradu za delo Murska Sobota).

Iz navedenega je razvidno, da je v Pomurski regiji med registrirano brezposelnimi največ takšnih, ki so stari nad 40 let in imajo I stopnjo izobrazbe. Iz teh podatkov ni natančno razvidno koliko od teh oseb je starih do 50 let in nekoliko več kot 50 let.

Ker skupina tistih, ki so stari nad 40 let in imajo I. stopnjo izobrazbe po številu registrirano brezposelnih oseb močno izstopa, bi morali poiskati ustrezne rešitve in te osebe motivirati za izobraževanje, ter jih usposobiti za konkuriranje na trgu dela.

Dolgotrajni in zahtevni izobraževalni programi za to ciljno skupino niso najbolj primerni, vendar bi za razreševanja položaja bilo vseeno potrebno poiskati primerne rešitve.

V starostni skupini nad 40 let izstopajo po številu tudi registrirano brezposelne osebe s IV, pa tudi s V stopnjo izobrazbe. To so osebe, ki so že končale srednje poklicno izobraževanje, oziroma srednje poklicno tehniško izobraževanje, ali gimnazijske programe, pa kljub temu ostajajo brez zaposlitve. Tudi pri teh bi se bilo primerno vprašati, kakšne programe jim lahko ponudimo, da se bodo lahko vključili na trgu dela.

Ob nadaljnjem pregledu podatkov se lahko zamislimo tudi nad povečanim številom registrirano brezposelnih oseb s V. stopnjo izobrazbe, ki so stari 18 do 25 in nad 25 do 30 let, s IV stopnjo izobrazbe pa tudi osebe od 30 do 40 let. To so najpogostejše osebe, ki so šele vstopile na trg dela in so iskalci prve zaposlitve in osebe, ki so največkrat bile zaposlene za določen čas in se nato vrstile na zavod za zaposlovanje.

Pri teh registrirano brezposelnih oseb, ki so že dosegle V stopnjo izobrazbe, bi bilo smiselno pregledati katere vrste izobrazbe so najbolj zastopane in poiskati primerne formalne programe, ki bi jim lahko omogočili pridobitev ali prekvalifikacijo v druge poklice ali pa se odločiti za vključevanje oseb v neformalne programe usposabljanja za določena dela ali pridobivanja ustreznega splošnega znanja na področjih kjer jim le to primanjkuje (strokovne prekvalifikacije, posebna znanja, tuji jeziki, računalništvo).

2.5. Registrirano brezposelne osebe po delovni dobi, december 2008/december 09

V nadaljnji raziskavi so nas zanimali podatki o delovni dobi registrirano brezposelnih oseb v Pomurski regiji. Iz podatkov o trajanju njihove zaposlitve pa tudi iz podatkov o trajanju njihove brezposelnosti, lahko ugotavljamo, kakšne delovne izkušnje in pridobljene delovne navade imajo te brezposelne osebe, kakor tudi iz česa izhaja njihova trenutna brezposelnost (ali je več dolgotrajno brezposelnih oseb, ali je velik priliv novih brezposelnih oseb zaradi stečajev...). Prav tako nas je zanimalo tudi število registrirano brezposelnih oseb glede na njihovo delovno dobo, v povezavi s stopnjo izobrazbe.

Preglednica 10: Število registrirano brezposelnih oseb po izobrazbi in delovni dobi, december 2008/december 2009 – Območna služba Murska Sobota

Registrirano brezposelne osebe v Pomurju po delovni dobi in stopnji izobrazbe, december 2008/december 2009			I	II	III	IV	V	VI	VII	B.	VSI	ŽENSKE
brez delovne dobe	dec 2008	865	94	7	185	516	14	92	2	1.775	1.105	
	dec 2009	845	111	5	209	599	32	127	2	1.930	1.166	
do 1 leta	dec 2008	271	50	1	98	161	8	28	1	618	307	
	dec 2009	319	68	1	132	199	9	47	1	776	398	
nad 1 do 5 let	dec 2008	387	103	8	247	215	31	55	0	1.046	449	
	dec 2009	515	163	9	352	360	49	126	1	1.575	675	
nad 5 do 10 let	dec 2008	309	85	2	168	121	7	19	0	711	303	
	dec 2009	376	112	1	284	155	17	33	0	978	399	
nad 10 do 20 let	dec 2008	521	86	12	281	132	18	15	0	1.065	417	
	dec 2009	614	189	16	476	249	34	15	0	1.593	714	
nad 20 let	dec 2008	921	101	40	570	289	38	28	0	1.987	873	
	dec 2009	2.097	259	60	1205	517	66	38	0	4.242	2.361	
Pomurje skupno	dec 2008	3.274	519	70	1.549	1.434	116	237	3	7.202	3.454	
	dec 2009	4.762	902	92	2.658	2.079	207	390	4	11.094	5.713	

Vir: Zavod republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Murska sobota, Letno poročilo 2008 in 2009

Iz podatkov kjer primerjamo število brezposelnih po delovni dobi in po stopnji izobrazbe lahko razberemo, da je do največjega povečanja števila registrirano brezposelnih v Pomurju prišlo pri **osebah z delovno dobo nad 20 let in sicer se je število povečalo za 2.255 oseb ali kar za 113,5 % (od 1.987 decembra 2008 na 4.242 decembra 2009)**. Od tega se je število brezposelnih s I stopnjo izobrazbe povečalo za 1.176 oseb, kar predstavlja 52,2 % od skupnega priliva. Priliv oseb z II stopnjo izobrazbe predstavlja v tej starostni skupini 7 %, s III stopnjo 0,9 %, s IV stopnjo 28,2 %, s V stopnjo 10,1 %, s VI stopnjo 1,2 %, s VII in več pa 0,4 % skupnega priliva oseb z delovno dobo nad 20 let.

Večji porast števila brezposelnih oseb je zaznati pri registrirano brezposelnih z 1 do 5 let delovne dobe (za 50,6 %) in nad 10 do 20 let delovne dobe (za 49,6%).

Pri osebah z več kot 20 in z 10 do 20 let delovne dobe lahko sklepamo, da prihajajo iz podjetij ki so šla v stečaj ali podjetij kjer so odpuščali tehnološke viške. Ta populacija je decembra 2009 štela 5.835 oseb in predstavljala 52,6 % ali več kot polovico vseh brezposelnih v Pomurju. Od tega je 3.159 ali 28,5 % od vseh registrirano brezposelnih oseb takih, ki imajo delovno dobo 10 let in več in le I ali II stopnjo izobrazbe.

To nas spet postavlja pred vprašanje, kaj lahko ponudimo tem ljudem, ki imajo delovne izkušnje in pridobljene delovne navade, nimajo pa dosežene ustrezne stopnje izobrazbe. Ali v regiji imamo ustrezne programe in ali obstajajo ustrezni ukrepi aktivne politike zaposlovanja, ki bi tej ciljni skupini lahko pripomogli do reševanja njihovega položaja bomo ugotavljali v naslednjih poglavjih.

Prav tako je na drugi strani zanimiv podatek, da se je za več kot polovico, oziroma za 153 oseb ali 64,5 % povečalo število brezposelnih z doseženo VII ali VIII stopnjo izobrazbe. Od tega se je najbolj povečalo število oseb brez delovne dobe (priliv novih diplomantov) in z 1 do 5 let delovnih izkušenj. To pa so osebe, ki imajo doseženo stopnjo izobrazbe in tudi nekaj delovnih izkušenj, vendar kljub temu ostajajo brez dela. Najverjetneje so bile te osebe zaposlene le za čas pripravništva ali za določen čas in so se po preteku pogodb vrnile na Zavod za zaposlovanje.

Ob tem se je število oseb z enakim številom delovne dobe 1 do 5 let in I stopnjo izobrazbe povečalo le za 33,1 % oz. 128 oseb, medtem ko je število registrirano brezposelnih s I stopnjo izobrazbe in brez delovnih izkušenj v obdobju od decembra 2008 do decembra 2009 celo manjše za 20 oseb.

Če primerjamo deleže oseb s posamezno stopnjo izobrazbe, lahko ugotovimo, da se je od decembra 2008 do decembra 2009, delež brezposelnih s I stopnjo izobrazbe v strukturi brezposelnih oseb povečal le pri tistih z več kot 20 let delovne dobe, nekoliko vidnejši je tudi povečani delež oseb nad 5 do 10 let delovne dobe s IV stopnjo izobrazbe.

V Pomurju se že vrsto let pojavlja problem dolgotrajno brezposelnih. Med dolgotrajno brezposelne se uvrščajo vsi, ki so brezposelni več kot 1 leto. Konec leta 2009 jih je bilo na Območni službi Murska Sobota 4.184 ali 37,7 %.

Tokrat je bil le nekoliko nižji delež brezposelnih do 3 mesece (4.079 oseb ali 36,7 %), kar kaže na res velik priliv brezposelnih v preteklem letu.

2.6. Registrirano brezposelne osebe glede na kategorije brezposelnih (iskalci prve zaposlitve, mlajši, starejši, stečaj/presežek, invalidi..) - december 08/december 09

Ker nam dosednji podatki kažejo na velik priliv registrirano brezposelnih oseb zaradi stečajev/presežkov ki so pogojeni s krizo v gospodarstvu, smo želeli te podatke natančneje razumeti tudi s pomočjo pregleda brezposelnih oseb glede na kategorijo brezposelnosti.

Preglednica 11: Registrirano brezposelne osebe glede na kategorij brezposelnih, po Uradih za delo v Območni službi Murska Sobota, december 2008/ december 2009

	vsi	Število registrirano brezposelnih oseb	ženske	iskalci prve zaposlitve	mladi do 26 let	stari 26 do 40 let	stari nad 40 let	stečaj ali trajni presežki	ženske	iskalci prve zaposlitve	mladi do 26 let	stari 26 do 40 let	stari nad 40 let	stečaj ali trajni presežki	Deleži
OS MS	dec 2008	7.202	3.454	1.461	1.308	2.044	3.850	1.243	48,0	20,3	18,2	28,4	53,5	17,3	
	dec 2009	11.094	5.713	1.619	1.614	3.167	6.313	3.565	51,5	14,6	14,5	28,5	56,9	32,1	
UD G. RADGONA	dec 2008	1.013	1.013	160	188	254	571	185	45,6	15,8	18,6	25,1	56,4	18,3	
	dec 2009	1.400	696	158	184	414	802	428	49,7	11,3	13,1	29,6	57,3	30,6	

UD LENDAVA	dec 2008	1.721	889	363	280	473	968	301	51,7	21,1	16,3	27,5	56,2	17,5
	dec 2009	2.507	1.340	420	376	731	1.400	679	53,5	16,8	15,0	29,2	55,8	27,1
UD LJUTOMER	dec 2008	843	422	114	149	201	493	179	50,1	13,5	17,7	23,8	58,5	21,2
	dec 2009	1.339	728	151	214	361	764	464	54,4	11,3	16,0	27,0	57,1	34,7
UD MS	dec 2008	3.625	1.681	824	691	1.116	1.818	578	46,4	22,7	19,1	30,8	50,2	15,9
	dec 2009	5.848	2.949	890	840	1.661	3.347	1.994	50,4	15,2	14,4	28,4	57,2	34,1

Vir: Zavod republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Murska sobota, Letno poročilo 2008 in 2009

Iz podatkov je razvidno, da se je res najbolj evidentno povečal delež stečajnikov ali trajnih presežkov in to na vseh uradih za delo v Območni službi Murska Sobota. Najbolj se je povečal delež stečajnikov ali trajnih presežkov na Uradu za delo Murska Sobota (za 18,2), kjer se je tudi najbolj povečal delež starejših od 40 let (za 7). Iz tega lahko domnevamo, da gre res za priliv brezposelnih iz večjih podjetij, ki so šla v stečaj in kjer so bili v glavnem zaposleni ljudje stari nad 40 let in z daljšo delovno dobo (kot smo razbrali iz točke 2.3 in 2.4 največ oseb s I do V stopnjo izobrazbe).

Delež žensk se je na Območni službi povečal za 3,5 deležnih točk in sicer skoraj enakomerno po vseh Uradih za delo.

Na vseh Uradih za delo se je tudi zmanjšal delež iskalcev prve zaposlitve in mlajših od 26 let. Na Uradih za delo Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer, pa se je povečal delež starih od 26 do 40 let.

Podatki ki smo jih zbrali do sedaj kažejo na to, da imamo v regiji največ brezposelnih oseb starejših od 40 let, z nizko stopnjo izobrazbe in z več let delovne dobe, ki so prišli na Zavod za zaposlovanje zaradi stečaja podjetja ali kot trajni presežki.

V nadaljevanju moramo raziskati, kakšne možnosti oz. kakšno ponudbo izobraževalnih programov za te osebe že imamo v regiji, oziroma kaj jim lahko ponudimo v prihodnje.

2.7. Registrirano brezposelne osebe, december 09/maj 2010

Pregledali smo obstoječe podatke o registrirano brezposelnih osebah v letu 2010 in poskušali ugotoviti, ali se je v prvih mesecih tega leta stanje morda kaj spremenilo. Podatki kažejo, da se je od decembra 2009 do maja 2010 število registrirano brezposelnih oseb skupno zmanjšalo za 994 osebe ali 8,9 %. Do zmanjšanja števila registrirano brezposelnih oseb je v tem obdobju prišlo na vseh Uradih za delo v Območni službi Murska Sobota.

Zato nas je v naslednjem koraku zanimalo, kateri segment iz strukture brezposelnih oseb se je vrnil na trg dela.

Preglednica 12: Registrirano brezposelne osebe po stopnji izobrazbe, po Uradih za delo v Območni službi Murska Sobota, januar 2010/ junij 2010

		Strokovna izobrazba		Skupaj						
		I. stopnja	II. stopnja	III. stopnja	IV. stopnja	V. stopnja	VI. stopnja	VII.+VII l. stopnja	Bolonjski programi	
OS Murska Sobota	jun.10	4.230	739	80	2.342	1.834	216	386	10	9.837
	jan.10	4.864	902	97	2.730	2.112	221	373	4	11.303
UD Gornja Radgona	jun.10	526	90	9	329	255	30	65	1	1.305
	jan.10	607	109	10	376	271	26	57	0	1.456
UD Lendava	jun.10	945	180	43	493	452	52	106	1	2.272
	jan.10	1.097	216	52	545	479	51	110	1	2.551
UD Ljutomer	jun.10	458	93	4	327	240	20	43	1	1.186

	jan.10	517	108	6	383	282	28	33	0	1.357
UD Murska Sobota	jun.10	2.301	376	24	1.193	887	114	172	7	5.074
	jan.10	2.643	469	29	1.426	1.080	116	173	3	5.939

Vir: Zavod republike Slovenije za zaposlovanje, Trg dela v številkah, Registrirana brezposelnost po Območnih službah in Uradih za delo

Iz podatkov lahko razberemo, da je prišlo do največjega znižanja števila registrirano brezposelnih oseb s I stopnjo izobrazbe. Število se je tu zmanjšalo za 634 oseb ali 13 %. Več kot polovica zmanjšanja tega števila je evidentna na Uradu za delo Murska Sobota, število pa se je zmanjšalo prav na vseh Uradih za delo v Območni službi Murska Sobota. Občutno se je zmanjšalo tudi število oseb s IV in V stopnjo izobrazbe, prav tako največ na Uradu za delo Murska Sobota, kjer je 233 oseb s IV in 193 oseb s V stopnjo izobrazbe manj kot v januarju 2010.

Pri določenih skupinah je kljub splošnemu upadu registrirano brezposelnih oseb prišlo do povišanja števila brezposelnih, npr. na Uradu za delo Gornja Radgona pri osebah s VI, VII in VIII stopnjo, ter Bolonjskim programom, v Lendavi s VI stopnjo izobrazbe, v Ljutomeru s VII in VIII stopnjo ter Bolonjskim programom, v Murski Soboti z Bolonjskim programom.

Preglednica 13: Registrirano brezposelne osebe po starosti, po Uradih za delo v Območni službi Murska Sobota, januar 2010/ junij 2010

		Starost							Skupaj
		do 18	18 do 25	25 do 30	30 do 40	40 do 50	50 do 60	60 in več	
OS Murska Sobota	jun.10	11	1.054	1.166	1.865	2.442	3.099	200	9.837
	jan.10	16	1.363	1.375	2.164	2.936	3.267	182	11.303
UD Gornja Radgona	jun.10	0	127	167	249	307	420	35	1.305
	jan.10	0	165	196	278	356	433	28	1.456
UD Lendava	jun.10	1	257	287	428	537	722	40	2.272
	jan.10	1	316	330	489	645	729	41	2.551
UD Ljutomer	jun.10	1	140	130	224	278	391	22	1.186
	jan.10	1	178	155	255	337	413	18	1.357
UD Murska Sobota	jun.10	9	530	582	964	1.320	1.566	103	5.074
	jan.10	14	704	694	1.142	1.598	1.692	95	5.939

Vir: Zavod republike Slovenije za zaposlovanje, trg dela v številkah, registrirana brezposelnost po Območnih službah in Uradih za delo

Od januarja 2010 do junija 2010 se je zaposlilo (ali pa jim je brezposelnost prenehala iz kakšnega drugega razloga) največ oseb med 40 in 50 letom starosti, kar nekako potrjuje domnevo, da so to verjetno delavci ki so se ponovno zaposlili v podjetju **Mura**, saj jih je od 494 manj v tem starostnem razredu, kar 278 iz Urada za delo Murska Sobota.

Znatno se je zmanjšalo tudi število registrirano brezposelnih oseb v starostnem razredu od 30 do 40 let, kjer lahko sklepamo da gre tudi za ponovne zaposlitve (299 oseb), zmanjšalo se je tudi število oseb v razredih 18 do 25 let (za 309 oseb) in od 25 do 30 let (za 209 oseb).

Presenetljivo se je zmanjšalo tudi število registrirano brezposelnih oseb v starostnem razredu 50 do 60 let in sicer za 168 oseb (od tega kar 126 manj na Uradu za delo Murska Sobota). Na vseh Uradih za delo razen Lendave, pa se je za nekoliko dvignilo število registrirano brezposelnih oseb nad 60 let, skupno na Območni službi Murska Sobota za 18 oseb. Ker so nas zanimale domneve o ponovni zaposlitvi, smo pregledali še registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti.

Preglednica 11: Registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti, po Uradih za delo v Območni službi Murska Sobota, januar 2010/ junij 2010

		Trajanje brezposelnosti									
		Do 3 mesecev	3 do 6 mesecev	6 do 9 mesecev	9 do 12 mesecev	1 do 2 leti	2 do 3 leta	3 do 5 let	5 do 8 let	8 let in več	Skupaj
OS Murska Sobota	jun.10	959	1.047	2.446	632	1.974	652	765	600	762	9.837
	jan.10	2.997	2.366	850	783	1.587	680	684	616	740	11.303
UD Gornja Radgona	jun.10	148	163	293	97	241	85	73	70	135	1.305
	jan.10	415	278	114	94	216	65	75	68	131	1.456
UD Lendava	jun.10	210	258	481	139	432	164	213	174	201	2.272

	jan.10	659	446	168	157	364	186	202	180	189	2.551
UD Ljutomer	jun.10	142	126	301	90	241	69	86	65	66	1.186
	jan.10	327	362	85	123	190	62	82	65	61	1.357
UD Murska Sobota	jun.10	459	500	1.371	306	1.060	334	393	291	360	5.074
	jan.10	1.596	1.280	483	409	817	367	325	303	359	5.939

Vir: Zavod republike Slovenije za zaposlovanje, trg dela v številkah, registrirana brezposelnost po Območnih službah in Uradih za delo

Podatki nam potrjujejo našo domnevo, saj se je najbolj zmanjšalo število registrirano brezposelnih oseb, ki so bile brezposelne do 3 mesecev in sicer skupno za 2.038 oseb in 3 mesece do 6 mesecev, za 1.319 oseb. Iz tega lahko sklepamo, da si je veliko število brezposelnih, ki so ostali brez dela v jesenskih mesecih, v tem času že našlo ustrezno zaposlitev, se samozaposlilo, vključili v izobraževanje ... ali pa jim je brezposelnost prenehala iz kakšnega drugega razloga.

Po preverjanju podatkov smo ugotovili, da je podjetje Mura ponovno zaposlilo blizu 600 delavcev, največ iz posebnih kategorij (stari nad 50 let, brez strokovne izobrazbe...), ker so za zaposlitev teh oseb dobili tudi največjo finančno podporo države.

Zelo se je povečalo število brezposelnih od 6 do 9 mesecev, najverjetneje na račun priliva tistih, ki so prišli iz stečaja v jeseni, v tem obdobju od januarja do junija prekoračili dobo 6 mesecev in so še vedno prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje. Iz podobnega razloga (prehod iz ene kategorije v drugo) se je najverjetneje povečalo tudi število brezposelnih od 1 do 2 let in v še nekaterih posameznih kategorijah na posameznih Uradih za delo.

Zanimivo je tudi, da se število registrirano brezposelnih od 2 do 3 let in v razredih naprej, ni kaj bistveno spremenilo.

Iz vsega pregledanega lahko zaključimo, da je v Pomurski regiji v času od decembra 2008 do decembra 2009 prišlo do občutnega povečanja števila registrirano brezposelnih oseb, od katerih je bilo največ takih, ki imajo I stopnjo izobrazbe, nad 10 let delovnih izkušenj, so brezposelne manj kot 3 mesece, so stare več kot 40 let in so prišle na Zavod za zaposlovanje zaradi stečaja ali kot tehnološki višek.

Kljub pozitivnim spremembam v gibanju števila teh brezposelnih, ki se je od decembra 2009 do junija 2010 zmanjševalo, je velika verjetnost, da se bodo te osebe kljub trenutni zaposlitvi spet vrnile na Zavod RS za zaposlovanje, saj so jih delodajalci najpogosteje zaposlovali zaradi ugodnih finančnih podpor s strani države.

Tako ostaja ta skupina v naši regiji še vedno problem, ideje za reševanje njihove problematike pa bi morale po našem mnenju biti prioriteta tudi na območju izobraževanja. Kateri programi oz. katere vrste izobraževanja bi bile za to skupino primerne in koristne je naša nadaljnja naloga pri analizi dokumentacije.

Prav tako ni zanemarljiva tudi skupina registrirano brezposelnih oseb s končano IV ali V stopnjo izobrazbe. Tudi osebe iz te skupine so zastopane v velikem številu na vseh Uradih za delo v Območni službi Murska Sobota, njihovo število pa se je od decembra 2008 do decembra 2009 znatno povečalo. Največ je takih, ki imajo več kot 20 let delovne dobe in so stari nad 40 let, vendar je tudi število tistih, ki so stari od 18 do 25 let, 25 do 30 let, pa tudi 30 do 40 let precej visoko.

Poraja se nam vprašanje, kakšno izobraževanje ponuditi tem, ki že imajo izobrazbo pa so vseeno ostali brez zaposlitve. Ali so zanje primerni programi prekvalifikacij v druge poklice in katere? Ali je smiselno preveriti če imajo možnost dokazovanja kakšnega specifičnega znanja, za katerega se kaže potreba v našem okolju in bi ga lahko potrdili z Nacionalnimi poklicnimi kvalifikacijami, ali pa bi morda bilo najprimernejše vključevati te osebe v neformalne programe za pridobivanje novih kompetenc, ki bi jim dvignile konkurenčnost na trgu dela.

3. DEFICITARNI IN SUFICITARNI POKLICI

Glede na stanje brezposelnosti v regiji in glede na ciljne skupine registrirano brezposelnih oseb, ki bi jim bilo potrebno omogočiti in pripraviti izobraževanje za uspešno konkuriranje na trgu dela, smo pregledali še poklice, ki na Območni službi Murska Sobota izstopajo kot deficitarni oz. kot suficitarni in poskusili priti do zaključka, za katere poklice bi bilo izobraževanje smiselno in za katere se naj ne bi več izobraževalo, ker na trgu dela ni povpraševanja ali pa je preveliko število brezposelnih z določenim poklicem.

3.1. Deficitarni poklici

Pri analizi deficitarnih in suficitarnih poklicev v Pomurski regiji smo pregledali naslednjo dokumentacijo: Letni pregled deficitarnih in suficitarnih poklicev, ki ga je januarja 2010 objavil zavod RS za zaposlovanje pod Aktualno na trgu dela, Informacije o trgu dela za Pomursko regijo, Letno poročilo 2009 Območne službe Murska Sobota, predstavitev trga dela direktorice Območne službe zavoda RS za zaposlovanje in Napoved zaposlovanja za leto 2010 (Rezultati analize LPZAP), ki jo je objavil zavod RS za zaposlovanje aprila 2010.

Napovedi v letu 2010 predvidevajo počasno gospodarsko okrevanje, vendar se še nadalje pričakuje zmanjšanje zaposlenosti in porast brezposelnosti.

Delodajalci na področju Slovenije napovedujejo porast pri zaposlovanju v znanstvenih in tehničnih dejavnostih za 3,4 %, raznovrstnih poslovnih dejavnostih, dejavnostih v oskrbi z vodo; ravnanje z odpadki; saniranje okolja ter dejavnosti trgovine; vzdrževanje in popravila motornih vozil in za manj kot odstotek še pri nekaterih drugih dejavnostih. Največje zmanjšanje zaposlenosti pa napovedujejo v gradbeništvu (-3,7 %) ter v rudarstvu (-3,1 %), pa tudi v predelovalnih dejavnostih in dejavnosti prometa in skladiščenja.⁸

Pri nadaljnjem pregledu podatkov smo analizirali podatke o suficitarnih in deficitarnih poklicih v regiji in ugotovili, da se pogosto izključujejo s podatki o poklicih ki so bili v največjem številu zastopani med brezposelnimi osebami in tistimi, po katerih je bilo na Zavodu za zaposlovanje Območna služba Murska Sobota največ povpraševanja.

Širši seznam deficitarnih poklicev v letu 2009 za Pomursko regijo je objavljen na spletnih straneh ZRSZ.

DEFICITARNI POKLICI, OS MURSKA SOBOTA

Šifra	Poklici
2145.06	Inženir strojništva, konstrukter
2221.36	Zdravnik
2224.03	Farmacevt
2411.09	Računovodja
2419.09	Projektni menedžer
2446.08	Socialni delavec
3112.01	Delovodja gradbeništva
3115.10	Tehnik za strojništvo
3225.02	Zobozdravstveni asistent
3226.01	Fizioterapevt
3341.04	Vozniški inštruktor
3412.01	Zavarovalniški zastopnik
5121.01	Gostinski poslovodja
5122.04	Kuhar
5123.04	Natakar
7113.02	Kamnosek
7122.07	Zidar
7123.03	Železokrivec
7124.03	Tesar opažev
7124.04	Tesar
7129.06	Vzdrževalec zgradb
7132.01	Parketar
7134.01	Izolater
7136.06	Inštalater ogrevalnih naprav
7136.08	Inštalater vodovodnih naprav
7137.01	Elektroinštalater
7141.05	Pleskar
7141.07	Slikopleskar
7211.06	Oblikovalec kovin
7212.01	Varilec
7213.05	Klepar
7222.02	Ključavničar
7231.02	Avtomehanik
7233.07	Mehanik industrijskih strojev in naprav
7241.13	Elektromonter
7343.04	Montažer
7411.03	Mesar
7412.03	Pek kruha in peciva
7422.03	Mizar
8322.04	Voznik taksija
8324.02	Voznik tovornjaka
8332.02	Upravljalca strojev gradbene mehanizacije

S temnejšo barvo so poudarjeni tisti deficitarni poklici, za katere lahko SPTŠ brez večjih težav zobražuje že sedaj.

V letu 2009 so delodajalci v Pomurju prijavili največ potreb po poklicih za neindustrijski način dela in sicer največ po **šiviljih (357), varilcih (207) in montažerjih (193)**. Pri poklicih za storitve, prodajalcih so izstopali natakar (529), prodajalec (463) in kuhar (190). Pri poklicih za preprosta dela je bilo povpraševanje po delih v gradbeništvu (414) kmetijstvu (171) in čistilcih prostorov (163).

Od tehnikov in drugih strokovnih sodelavcev je bilo največ potreb po medicinskih sestrah (114), komercialistih za prodajo (107) in zavarovalniških zastopnikih (81).

Pri strokovnjakih je bilo največ potreb po učiteljih (306) in vzgojiteljih predšolskih otrok (63). Od upravljalcev strojev in naprav, industrijskih izdelovalcev in sestavljalcev, je bilo največ potreb po voznikih tovornjaka (312) in konfekcijskih likalcih (73). Pri uradnikih je bilo največ potreb po administratorjih (141) in skladiščnikih (83). Med zakonodajalci, uradniki in menedžerji je bilo več kot polovica prijavljenih potreb po direktorjih družbe (63). Najmanj povpraševanja je bilo po kmetovalcih, gozdarjih, ribičih in lovcih (vrtnarji 23, vinogradniki 21). **Zaradi nastopa gospodarske krize, se je v Pomurski regiji zmanjšalo povpraševanje po delavcih v proizvodnji kovin in kovinskih izdelkov, ter v gradbeništvu, vendar tudi v teh panogah še vedno potrebujejo delavce z deficitarnimi poklici kot so mizar, krovec, tesar, zidar in drugi.**

V Sekciji krovcev in kleparjev Območne obrtne podjetniške zbornice v Murski Soboti tako na primer opozarjajo na preveliko povprečno starost še zaposlenih krovcev in kleparjev, v Sekciji lesarjev pa beležijo premajhno število dijakov, ki obiskujejo vzgojno-izobraževalne programe lesarstva na SPTŠ oz. na Srednji lesarski šoli v Mariboru.

V regiji je zaradi preoblikovanja trgovskih podjetij prišlo tudi do odpuščanja trgovcev, ker pa se odpirajo vedno nove trgovine in trgovska središča, je tudi ta poklic še vedno med najpogosteje iskanimi v letu 2009.

Tako pridemo do paradoksa, da poleg cca. 11 tisoč brezposelnih, kolikor jih beležimo v Pomurju, delodajalci še vedno ostajajo brez delovne sile.

3.2. Suficitarni poklici

V regiji na splošno obstajajo presežki oseb z izobrazbo ekonomske in pravne usmeritve ter gimnazijski maturanti. Zato med najmanj perspektivne ali suficitarne poklice v regiji spadajo:

SUFICITARNI POKLICI, OS MURSKA SOBOTA

Šifra	Enote področnih skupin poklicev
2429	Pravni strokovnjaki, d.n.
2470	Drugi strokovnjak v javni upravi, d.n.
3116	Tehniki za kemijsko, živilsko tehnologijo ipd.
3213	Svetovalci, asistenti v kmetijstvu in gozdarstvu
3419	Komercialni ter finančni posredniki in zastopniki ipd., d.n.
4113	Vnašalci podatkov
4121	Uradniki v računovodstvu in knjigovodstvu
4134	Uradniki za nabavo, prodajo in najem
4141	Uradniki v knjižnicah, arhivih ipd.
4190	Drugi uradniki za pisarniško poslovanje, d.n.
4212	Uradniki na bankah, poštah za denarno poslovanje neposredno s strankami ipd.
4221	Uradniki v turističnih in potovalnih agencijah ipd.
5131	Varuhi otrok, rejniki
5223	Cvetličarji
7436	Šivalci ipd.
8232	Upravljalci strojev za proizvodnjo plastičnih izdelkov
8253	Upravljalci strojev za proizvodnjo papirnatih izdelkov
8263	Upravljalci strojev za šivanje oblačil iz tekstilij, usnja, krzna ipd.
8266	Upravljalci strojev za proizvodnjo obutve in usnjene galanterije
8269	Upravljalci strojev za proizvodnjo tekstilnih, usnjenih, krznenih izdelkov, d.n.
8282	Sestavljalci električne opreme ipd.
8283	Sestavljalci elektronskih naprav in opreme ipd.
8284	Sestavljalci izdelkov iz kovin, gume in plastike
8290	Drugi upravljalci strojev za proizvodnjo izdelkov in sestavljalci izdelkov, d.n.
8333	Upravljalci žerjavov, dvigal ipd.
9131	Čistilci in gospodinjski pomočniki na domu ipd.
9132	Drugi čistilci, strežniki ipd.
9133	Likalci, pralci
9151	Kurirji, dostavljalci
9152	Vratarji ipd.
9160	Pometalci, smetarji ipd.
9211	Delavci za preprosta kmetijska dela
9312	Delavci za preprosta dela pri nizkih gradnjah
9320	Delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih
9999	Poklici za preprosta dela, d.n.

Širši seznam suficitarnih poklicev v letu 2009 za Pomursko regijo je objavljen na spletnih straneh ZRSZ.

Če primerjamo podatke o prijavljenih prostih delovnih mestih za posamezne poklice, s podatki o brezposelnih v posameznih poklicih in s seznamom deficitarnih in suficitarnih poklicev lahko ugotovimo, da prihaja do največjih **neskladnosti pri poklicih**: prodajalec, kjer imamo brezposelne in hkrati povpraševanje po delovni sili; kuhar in natakar, ki spadata med deficitarne poklice kljub brezposelnim na Zavodu za zaposlovanje, tudi za šiviljci je bilo veliko povpraševanje, čeprav so vsi poklici iz tekstilne branže med suficitarnimi (povpraševanje je bilo odraz trenutnega stanja – ponovno zaposlovanje v Muri) Povpraševanje po prostih delovnih mestih in zaposlitve v teh poklicih niso vedno usklajene. Pri tem je potrebno upoštevati, da v dejavnostih kot so izobraževanje, gostinstvo, gradbeništvo, pogosto prihaja do iskanja delavcev za krajši delovni čas, ponudbe za isto delovno mesto se lahko pojavljajo večkrat, na Zavod za zaposlovanje se da ponudba za delovno mesto, za katerega že imajo izbranega zaposlenega (jesenski razpisi za učitelje).

V regiji po podatkih o številu brezposelnih deficitarnih in suficitarnih poklicev verjetno ni potrebno posebej spodbujati izobraževanj na področju ekonomskih poklicev, poklicev za gostinstvo in turizem, trgovinskih in gradbenih poklicev, tekstilnih poklicev (izdelovalcev oblačil) in poklicev s področja kmetijstva (pridelovalci rastlin).

To so tudi sicer poklici, za katere imamo v naši regiji organizirano izobraževanje v programih za mladino, pogosto pa tudi v programih za odrasle.

4. OBSTOJEČA PONUDBA IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV V REGIJI

Analiza stanja možnosti za izobraževanje v Pomurju

Murska sobota predstavlja regijsko središče pokrajine Pomurje. V to statistično regijo so vključene občine: Apače, Beltinci, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Gornja Radgona, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kobilje, Križevci, Kuzma, Lendava, Ljutomer, Moravske Toplice, Murska Sobota, Odranci, Puconci, Radenci, Razkrižje, Rogašovci, Sveti Jurij ob Ščavnici, Šalovci, Tišina, Turnišče, Velika Polana in Veržej. Celotna regija ima nekaj več kot 122.000 prebivalcev.

Regija spada med manj razvite regije v Sloveniji. V preteklosti je bila odvisna predvsem od kmetijstva, živilskopredelovalne industrije ter od tekstilne industrije. Zaradi razvoja tekstilne industrije v svetu in prenosa tekstilne industrije v države s cenejšo delovno silo, se je obseg tekstilne industrije v Pomurju bistveno zmanjšal. Ravno tako je prišlo tudi do sprememb na področju kmetijske pridelave in predelave hrane.

V regiji se je razvila strojna in elektro industrija. Zaradi spodbud in razvoja podjetništva se je potreba po poklicno izobraženih kadrih v regiji povečala. Regija tako rabi poklicno izobražene delavce, kakor tudi tehnično izobražene delavce. Pojavila se je tudi potreba po kadrih, ki imajo višjo strokovno izobrazbo tehnične smeri. Interesa za poklicno in tehnično izobraževanje kljub potrebam je bolj malo. Vzrok je delno tudi v tem, da ni zgrajena celotna vertikalna poklicnega in strokovnega izobraževanja in da šolski prostor v regiji ni organiziran tako, da bi omogočal optimalni sistem izobraževanja na poklicnem in strokovnem področju.

Če želi regija vzpodbuditi podjetništvo in izdelavo izdelkov in izvajanje uslug z večjo dodano vrednostjo, mora zagotoviti kadre z visokimi kompetencami. Za vse to je potreben sodobno izobraževalno središče, ki bo imelo v svoji organizaciji poleg

poklicne in tehnične šole različnih programov tudi **medpodjetniški izobraževalni center (MIC)**.

Ker je v regiji prišlo do velikih sprememb, je potreba po tehničnem in strokovnem izobraževanju zelo velika tudi na področju izobraževanja odraslih. Veliko odraslih oseb je zaradi sprememb v industriji ostalo brez zaposlitve. Sodoben medpodjetniški izobraževalni center bi jim lahko omogočil pridobitev novih kompetenc, s katerimi bi ponovno lahko pridobile delo. Na višji strokovni šoli bi lahko pridobili dodatna strokovna in splošna znanja za opravljanje del in nalog tehničnega managementa v sodobnih podjetjih, ki nastajajo v regiji.

Na območju Mestne občine Murska Sobota deluje več srednjih šol:

Gimnazija Murska Sobota

Šolsko naselje 12
9000 Murska Sobota

Gimnazija izvaja programe splošne gimnazije in po en oddelek športne gimnazije.

Ekonomska šola Murska Sobota

Slovenska ul. 11
9000 Murska Sobota

Ekonomska šola izvaja naslednje programe: ekonomska gimnazija, administrator, trgovec, ekonomski tehnik. Na ekonomski šoli je organizirana tudi višja strokovna šola, ki izvaja višješolski študijski program ekonomist.

Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota

Šolsko naselje 12
9000 Murska Sobota

Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota izvaja naslednje programe: električar energetik oz. elektronik, elektrotehnik energetik oz. elektronik, obdelovalec kovin, instalater strojnih instalacij, avserviser, strojni mehanik, strojni tehnik, mizar, okoljevarstveni tehnik, tehnik računalništva in ima vključenih 781 dijakov.

Srednja zdravstvena šola Murska Sobota

Rakičan, Ul. dr. Vrbnjaka 2
9000 Murska Sobota

Srednja zdravstvena šola izvaja naslednje programe: bolničar – negovalec, tehnik zdravstvene nege.

Srednja biotehniška šola Rakičan

Rakičan, Lendavska ul. 3
9000 Murska Sobota

Srednja biotehniška šola izvaja naslednja programa: kmetijski tehnik in pomočnik kmetovalca ter ima vključenih.

Razen naštetih srednjih šol v MO MS v regiji delujejo še tri srednje šole:

[Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer](#)

Prešernova ulica 034,
9240 Ljutomer

[Dvojezična srednja šola Lendava](#)

Kolodvorska ulica 2e,
9220 Lendava

in

[Srednja šola za gostinstvo in turizem Radenci](#)

Mladinska ulica 5
9252 Radenci

Organiziranost šol v regiji oziroma Murski Soboti

Kot samostojni zavodi v Murski Soboti delujejo: Gimnazija Murska Sobota, Ekonomska šola Murska Sobota in Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota, v Rakičanu pa Srednja zdravstvena šola Murska Sobota in Srednja biotehniška šola Rakičan.

Zaradi potreb po dograditvi srednješolskega šolskega prostora se je leta 2006 začela graditi sodobna zgradba za potrebe Ekonomske šole. Nova zgradba je predvidevala tudi prostore za višješolsko in visokošolsko izobraževanje v regiji. Gimnazija Murska Sobota in Srednja poklicna šola pa si delita prostore na lokaciji Šolsko naselje 12. Gre za relativno velik objekt ob katerem so tudi šolske delavnice. Vpis v poklicne in tehnične programe strojne, elektro, računalniške in lesarske smeri se je nekako ohranil in stabiliziral. Če želimo ohraniti ta vpis, je potrebno ustrezno organizirati tudi Medpodjetniški izobraževalni center MIC, ki bo bolj racionalno omogočal izvajanje tudi manjših skupin.

Medpodjetniški izobraževalni center s sodobno opremo in ustreznim znanjem pa bo zagotavljal kompetentno izobražene dijake. Vsem mora biti tudi odprta pot, da lahko nadaljujejo izobraževanje na višji strokovni šoli. Če bo postavljena celotna poklicna vertikala, se bo tudi interes za tehnično izobraževanje povečal. Znotraj medpodjetniškega izobraževalnega centra pa je treba vzpostaviti tudi ustrezno organizacijo za izobraževanje odraslih - tako na področju izobraževanja za pridobitev izobrazbe, kakor tudi za prekvalifikacije in dokvalifikacije, izvajanje NPK, izobraževanje ter izvajanje priprav za mojstrske in delovodske izpite. Medpodjetniški izobraževalni center pa bo tudi s svojo organizacijo in opremo ter kadri omogočal tudi specializirano izobraževanje za potrebe obrtnikov in podjetij v regiji. V to skupino spadajo predvsem specialna izobraževanja za potrebe tehnike varjenja, specialnih znanj iz področja računalništva in informatike, znanj iz področja računalniško vodenih strojev in naprav, upravljanja in vzdrževanja proizvodnje, znanj s področja varstva okolja in geotehnologije itd...

Glede na dosedanje ugotovitve analize demografskih podatkov, značilnosti registrirano brezposelnih oseb in deficitarnih ter suficitarnih poklicev v regiji, smo se v naslednjem koraku lotili analize obstoječe ponudbe izobraževalnih programov v Pomurski regiji. Naš namen pri tem je bil, povezati dobljene podatke in ugotoviti ali imamo v regiji ponudbo izobraževalnih programov za odrasle, ki lahko pripomore k izboljšanju zaposljivosti registrirano brezposelnih oseb iz najbolj ranljivih ciljnih skupin.

Pregledali smo ponudbo formalnih (javno-veljavnih) in neformalnih programov za brezposelne. Javno veljavne programe smo analizirali na podlagi **Razpisa za vpis odraslih v šolskem letu 2009/2010**, v katerem so predstavljeni javno – veljavni programi, ki jih izvajajo organizacije za izobraževanje odraslih. Iz razpisa lahko ugotovimo število izvajalcev določenega programa v regiji, vrsto programov, naziv pridobljene izobrazbe in število vpisnih mest. V razpis so zajeti javno-veljavni programi s področja srednješolskega poklicnega in tehniškega izobraževanja ter splošnega izobraževanja in nekateri neformalni javno – veljavni programi. V razpis pa niso vključeni javno veljavni programi **višješolskega izobraževanja, visokošolskega strokovnega izobraževanja in univerzitetnega izobraževanja**. Podatke o teh programih smo zajemali iz lokalne zbirke podatkov Svetovalnega središča Murska Sobota, ki ima zbrano celotno izobraževalno ponudbo v regiji.

Pri analizi ponudbe neformalnih izobraževalnih programov, smo črpali podatke iz Razpisa Oddaja javnega naročila »Institucionalno usposabljanje in priprave na nacionalne poklicne kvalifikacije« za obdobje 2009 – 2015, ki je objavljen na spletni strani Zavoda za zaposlovanje in Letnega poročila Območne službe Murska Sobota za leto 2009.

Izobraževalni programi so klasificirani po področjih aktivnosti s pomočjo klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja – KLASIUS, ki je obvezen nacionalni standard pri evidentiranju, zbiranju, obdelovanju, analiziranju, posredovanju in izkazovanju statistično analitičnih podatkov.

4.1. Splošno izobraževalne aktivnosti

Med splošnoizobraževalne aktivnosti se uvrščajo sklopi: splošno izobraževalne aktivnosti, opismenjevanje in osebni razvoj.

A. Ponudba formalnih programov

01 - Splošne izobraževalne aktivnosti

Ob pregledu razpisa smo ugotovili da se iz ponudbe javno – veljavnih programov, ki se izvajajo za odrasle v Sloveniji, v naši regiji ponujata le dva javno veljavna splošno izobraževalna programa: osnovna šola za odrasle in maturitetni tečaj.

Preglednica 12: Javno – veljavni izobraževalni programi s področja splošno izobraževalnih aktivnosti in število izvajalcev v Pomurski regiji

01 Javno – veljavni izobraževalni programi s področja splošno izobraževalnih aktivnosti	Osnovna šola	Gimnazija	Klasična gimnazija	Maturitetni tečaj	Ekonomsk a gimnazija	Tehnišk a gimnazij a	Umetnišk a gimnazija
Št. izvajalcev v Pomurski regiji	3	0	0	2	0	0	0

Vir: Razpis za vpis odraslih v šolskem letu 2009/2010

Glede na nizko stopnjo izobrazbe v regiji in relativno velik delež prebivalcev z nedokončano osnovno šolo (predvsem podeželsko prebivalstvo, ki je ostalo na kmetijah in pripadniki Romske skupnosti) je izvajanje programa osnovne šole za odrasle nujno potreben segment pri izboljšanju izobrazbene strukture v regiji. Program osnovne šole za odrasle je tudi posebej podprt s strani ukrepov Aktivne politike zaposlovanja.

Poleg maturitetnega tečaja v regiji pravzaprav ni možnosti za pridobitev izobrazbe s področja splošno izobraževalnih aktivnosti, kar bi lahko bilo zanimivo predvsem za tiste, ki imajo končano IV stopnjo in bi si želeli dvigniti izobrazbo na V. in višje ravni izobrazbe.

B. Ponudba neformalnih programov v splošnih izobraževalnih aktivnosti

V Razpisu Institucionalno usposabljanje in priprave na NPK ni programov neformalnega izobraževanja s področja Splošnih izobraževalnih aktivnosti, čeprav bi lahko sem prištevali Poseben program za etnično skupino Romov, ki smo ga uvrstili med neopredeljeno.

Neformalni programi s področja Splošnih izobraževalnih aktivnosti, bi se lahko oblikovali za specifične ciljne skupine brezposelnih oseb (npr. brezposelne starejše ženske, brezposelni z več kot 20 letno delovno dobo in I stopnjo izobrazbe ...) v naši regiji, ki imajo primankljaj na določenem področju splošnega znanja, opismenjevanja, IKT pismenosti, komunikacije, socialnih veščin in drugih znanj pomembnih za lažje vključevanje na trg dela in bolj aktivno življenje v lokalnem okolju.

V razpisu za institucionalno usposabljanje in priprave na NPK je bil s tega področja razpisan le en program **Pedagoško – andragoško usposabljanje**, ki pa se v naši regiji ne izvaja.

Glede na stanje v regiji, bi bilo mogoče smiselno razmisliti o dodatnem neformalnem usposabljanju učiteljev in mentorjev za delo v skupinah brezposelnih oseb, saj je to

delo z ranljivimi osebami, ki zahteva specifična znanja, razumevanje in pristope k izvedbi izobraževanja. Prav tako bi se lahko ponudili programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja mentorjev pri praktičnem delu usposabljanja.

B. Ponudba neformalnih programov umetne obrti

Po KLASIUS-P se izmed dejavnosti »umetne obrti«, ki sodijo v področje umetnosti, med neformalne programe uvrščajo tudi nekateri programi, ki se izvajajo v naši regiji in so bili predmet Razpisa institucionalnega usposabljanja in priprav na NPK.

Izobraževanja se izvajajo kot priprave za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij:

Krovec-klepar, Zidar, Tesar opažev in Pletar/pletarka iz ličja.

Izmed navedenih najdemo v Območni službi Murska Sobota med deficitarnimi (kar 2 poklica. In sicer: **Tesar opažev in Krovec – klepar**, zato je ponudba na tem področju usklajena s povpraševanjem.

Program Pletar/pletarka iz ličja, pa je na našem območju zanimiv in pomemben z vidika ohranjanja kulturne dediščine in oživljanja starih obrti, kar je v perspektivi razvoja regije pomemben segment na področju turizma.

Morda bi bilo v regiji smiselno razvijati podobne programe in širiti ponudbo pridobivanja znanja iz področja tradicionalne kulture in obrti in s tem podpirati turistično ponudbo in hkrati delovati v smeri ohranjanja kulturne krajine, kar je tudi v skladu s strategijami razvoja regije.

Preglednica 13: Javno – veljavni izobraževalni programi s področja poslovnih in upravnih ved in število izvajalcev v Pomurski regiji

34 – Javno – veljavni izobraževalni programi s področja Poslovne in upravne vede	Ekonomski tehnik	Ekonomski tehnik PTI	Ekonomski tehnik PT	Trgovec SPI	Administrator SPI
Število izvajalcev	2	3	2	5	2

Vir: Razpis za vpis odraslih v šolskem letu 2009/2010

Če primerjamo zastopanost programov s tega področja s podatki o deficitarnih in suficitarnih poklicih, oziroma podatki o prijavljenih potrebah in zaposlitvah (glej priloga 3, 4, 5), ugotovimo, da poklicev z ekonomskega področja ni med deficitarnimi poklici (razen računovodja), med suficitarnimi poklici pa jih najdemo kar nekaj (Komerzialne ter finančne posrednike in zastopnike, Druge strokovnjake v javni upravi, Vnašalce podatkov, Uradnike v računovodstvu in knjigovodstvu, Uradnike za nabavo, prodajo, najem, Druge uradnike za pisarniško poslovanje, Uradnike na bankah, poštah, Uradnike v turističnih in potovalnih agencijah). **V glavnem so torej suficitarni poklici v regiji ravno tisti, ki jih lahko opravljajo osebe, ki so končale izobraževanja s tega področja.**

Ob analizi povpraševanja po prostih delovnih mestih in zaposlitvah smo ugotovili, da je bilo za poklic Prodajalec razpisanih kar 463 prostih delovnih mest in realiziranih 336 zaposlitev (od tega 283 za določen čas). Tudi za Administratorje je bilo razpisanih kar 141 prostih delovnih mest in realiziranih 106 zaposlitev (81 za določen čas). Čeprav so številke povpraševanja po določenih delovnih mestih visoke, pa moramo po pojasnilu analitika iz Območne službe Murska Sobota upoštevati tudi to, da se včasih da povpraševanje za isto delovno mesto večkrat (ker ni ustreznega kadra, delodajalci ponovno dajo povpraševanje na ZRSZ), zaposlitve za določen čas so večkrat tudi zelo kratke (3 mesece, 6 mesecev) in delodajalec spet da objavo za prosto delovno mesto. **Ker se to v trgovinski dejavnosti dostikrat dogaja, imamo na Območni službi Murska Sobota dosti brezposelnih oseb s tem poklicem in hkrati objavljenih dosti prostih delovnih mest.**

Naše mnenje je, da programi srednjega izobraževanja iz tega področja dobro pokrivajo potrebe v regiji in ne bi bilo smiselno teh programov še širiti oz. bi jih bilo morda smiselno celo omejiti. Pogosto programi sicer omogočijo dvig izobrazbe posamezniku, vendar ta ostaja dolgoročno brezposeln in potrebuje še dodatno izobraževanje ali prekvalifikacijo, da lahko postane konkurenčen na trgu delovne sile.

Tudi pregled podatkov ki jih zbira Svetovalno središče Murska Sobota o ponudbi višješolskega, visokošolskega in magistrskega študija iz tega področja nam pokaže, da je zastopanost programov v naši regiji velika in pestra, čeprav programe največkrat izvajajo izvajalci izobraževanja iz drugih regij (razen Ekonomska šola Murska Sobota Višja strokovna šola) v sodelovanju z lokalnimi ponudniki izobraževanja odraslih.

A. Ponudba formalnih programov s področja poslovne in upravne vede

Preglednica 14: Višješolski, visokošolski in magistrski izobraževalni programi s področja poslovne in upravne vede v Pomurski regiji

34 – Višješolski, visokošolski in magistrski izobraževalni programi s področja poslovne in upravne vede v Pomurski regiji		
Višješolsko izobraževanje - programi	Visokošolsko izobraževanje - programi	Magistrski študij - programi
Ekonomist	Poslovanje	Mednarodno poslovanje
Poslovni sekretar	Poslovna administracija	Uprava
Računovodja	Komerciala	
	Poslovna ekonomija	
	Uprava	
	Marketing	
	Podjetništvo	

Vir: Podatki Svetovalnega središča Murska Sobota

Izobraževanja v teh programih omogočajo udeležencem pridobiti VI in višjo stopnjo izobrazbe, ne zagotavljajo pa jim tudi zaposlitve, ker je konkurenca brezposelnih na trgu dela, s to smerjo izobrazbe, tudi pri teh stopnjah velika.

B. Ponudba neformalnih programov s področja poslovne in upravne vede

Pri pregledu Razpisa institucionalnega usposabljanja in priprav na NPK smo ugotovili, da se v naši regiji izvaja vseh šest na tem področju razpisanih programov.

Preglednica 15: Neformalni programi izobraževanja s področja Poslovne in upravne vede v Pomurski regiji

34 – Poslovne in upravne vede – neformalni programi izobraževanja					
Osnovno usposabljanje za knjigovodska dela	Usposabljanje za knjigovodska dela - nadaljevalni	Računovodja	Tečaj slepega tipkanja	Knjigovodstvo na računalniku	Usposabljanje za skladiščnika

Vir: Rezultati Razpisa Oddaja javnega naročila »Institucionalno usposabljanje in priprave na nacionalne poklicne kvalifikacije« za obdobje 2009-2015

Kljub temu, da je poklic Uradnik v računovodstvu in knjigovodstvu v Območni službi Murska Sobota suficitarni poklic, se usposabljanja na tem področju še vedno izvajajo. Čeprav posamezniku morda prinesejo dodatno kompetenco pri iskanju službe, je brezposelnih iz tega poklicnega področja preveč in bi te posameznike (običajno končana V stopnja izobrazbe) morali usmerjati na druga poklicna področja.

Vključenost udeležencev v Tečaj slepega tipkanja, je smiselna le za tiste brezposelne osebe, ki si tega znanja niso pridobile v rednem izobraževanju, pa bi ga zaradi večje konkurenčnosti na trgu dela rade obvladale.

Za registrirano brezposelne iz naše regije je zanimiv program Usposabljanje za skladiščnike, saj ponuja možnost pridobivanja novih znanja in kompetenc tudi za tiste, ki imajo le I in II stopnjo izobrazbe, na Območni službi Murska Sobota pa je bilo v letu 2009 kar 83 objav za prosto delovno mesto skladiščnika.

4.5. Naravoslovje, matematika in računalništvo

V to področje se umeščajo sklopi: Naravoslovje, matematika in računalništvo, Vede o živi naravi, Fizikalne in kemijske vede, Matematika in statistika, ter Računalništvo.

Pri pregledu Razpisa za vpis, Razpisa institucionalnega usposabljanja in priprav na NPK in podatkov Svetovalnega središča smo ugotovili, da se v naši regiji, kot tudi drugje po Sloveniji, izvajajo le izobraževalni programi iz sklopa Računalništvo.

48 - Računalništvo

A. Ponudba formalnih programov

Izmed formalnih programov se po podatkih Svetovalnega središča Murska Sobota v regiji izvaja le višješolski izobraževalni program Informatika na SPTŠ Murska Sobota.

B. Ponudba neformalnih programov

Ponudba neformalnih programov za pridobivanje znanja na področju računalništva je velika in bogata tako na področju Slovenije, kot tudi na področju naše regije. Iz Razpisa za institucionalno usposabljanje in priprave na NPK , ter podatkov Svetovalnega središča Murska Sobota je razvidno, da se v regiji ponujajo vsi razpisani programi: Uporaba informacijske podpore za računalniško poslovanje, Internet in elektronska pošta, AutoCad, Računalništvo za prodajalce, računalniško opismenjevanje brezposelnih, ECDL vsi moduli, ECDL koncepti IT, ECDL Windows, ECDL Word, ECDL Exscel, ECDL Access, ECDL Power Point, Oblikovalec/-ka spletnih strani, Izdelovalec/-alka spletnih strani.

Ponudba računalniških usposabljanj je dobrodošla kot nadgradnja obstoječi formalni izobrazbi in predstavlja ustrezno pot pridobivanja znanj in veščin s področja sodobne IKT tehnologije. Ker je IKT pismenost danes že tako pomembna kot pismenost nasploh, saj se uporablja na vseh področjih življenja in poklicnega delovanja, pridobitev ali nadgradnja znanja na tem področju predstavlja vsem brezposelnim osebam dodatno kompetenco, ki lahko pomembno vpliva na njihovo zaposlovanje.

4.6. Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo

V področje tehnike, proizvodne tehnologije in gradbeništva, uvrščamo tri sklope: Tehnika, Proizvodna tehnologija, Arhitektura, urbanizem in gradbeništvo.

52 – Tehnika

A. Ponudba formalnih programov

Po pregledu Razpisa za vpis smo ugotovili, da je na tehničnem področju ponudba programov v regiji precejšnja. Ponujeni so programi od nižjega poklicnega izobraževanja pa vse do visokošolskega izobraževanja.

Preglednica 16: Javno veljavni izobraževalni programi s področja tehnike v Pomurski regiji

52 – Tehnika – javno veljavni izobraževalni programi s področja tehnike	Nižje poklicno izobraževanje	Srednje poklicno izobraževanje	Srednje strokovno in poklicno tehnično izobraževanje	Višješolsko izobraževanje	Visokošolsko izobraževanje
Strojništvo, kovinarstvo, metalurgija	Pomočnik v tehnoloških procesih (Preoblikovanje materialov - varilec)	Instalater strojnih instalacij Izdelovalec kovinskih konstrukcij Strojni mehanik Konstrukcijski mehanik	Strojni tehnik Elektrotehnik (elektronik, energetik)	Inženir mehatronike Strojništvo	Strojništvo
Elektrika, elektronika, elektrotehnika, računalništvo		Elektrikar			
Vzdrževanje in popravilo motornih vozil		Avtoserviser			

Vir: Razpis za vpis odraslih 2009/2010

Iz preglednice je razvidno, da so formalni programi s področja tehnike pri nas dobro zastopani, kljub temu pa pri pregledu deficitarnih poklicev v regiji lahko opazimo kar nekaj poklicev iz tehničnega področja: Inženir strojništva, konstrukter, Strojni tehnik, Elektroinstalater, Oblikovalec kovin, varilec, Klepar, Ključavničar, Avtomehanik, Mehanik industrijskih strojev in naprav, Elektromonter.

Pri primerjavi ponudbe programov s programi, ki se ponujajo drugje v Sloveniji, pa lahko ugotovimo, da **manjka program Mehatronik operater**, ki spada med poklice ki se bodo v prihodnosti vedno bolj potrebovali, pa tudi drugi poklici povezani z novimi tehnologijami in robotiko.

B. Ponudba neformalnih programov s področja tehnike

Neformalni programi s področja tehnike so programi usposabljanja z delom in programi za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Po pregledu podatkov iz Razpisa za institucionalno usposabljanje in priprave na NPK, ter podatkov Svetovalnega Središča Murska Sobota lahko razberemo, da imamo v regiji naslednje neformalne programe s področja tehnike: Upravljalca energetskih naprav (centralno ogrevanje, hladilne in kompresorske naprave) kot program usposabljanja z delom, kot priprave na NPK pa MIG / MAG Varilec, TIG varilec, Plamenski varilec in spajkalec, Ročno obločni varilec, Skrbnik procesnih naprav – mehatronik.

Ti programi so lahko ustrezno dopolnilo k predznanju registrirano brezposelnih oseb z I, II, IV stopnjo izobrazbe tehnične smeri ali nova možnost za dokazovanje z delom pridobljenega znanja tistih brezposelnih, ki že imajo več kot 10 let delovnih izkušenj.

V regiji pa po Razpisu za institucionalno usposabljanje in priprave na NPK presenetljivo ni ponudbe Usposabljanja za varno delo s traktorji in traktorskimi priključki, vendar nato iz podatkov Svetovalnega središča Murska Sobota lahko razberemo, da imajo pridobivanje tega znanja v tečajni obliki organizirano na Srednji kmetijski šoli.

54 – Proizvodne tehnologije

A. Ponudba formalnih programov iz področja proizvodne tehnologije

53 – Tehnika – javno veljavni izobraževalni programi s področja proizvodne tehnologije	Nižje poklicno izobraževanje	Srednje poklicno izobraževanje	Srednje strokovno in poklicno tehnično izobraževanje	Višješolsko izobraževanje	Visokošolsko izobraževanje
Živilska tehnologija, mlekarstvo, pekarstvo, slaščičarstvo					
Tekstilna, konfeksionarska tehnologija					
Lesarstvo, papirništvo, steklarstvo, mizarstvo		Mizar			

Na področju proizvodnih tehnologij je ponudba v regiji precej ozka. Kot je razvidno iz spodnje preglednice nimamo nobenega izobraževanja kar na dveh podpodročjih iz tega področja.

Programi s področja živilske tehnologije, mlekarstva, pekarstva in slaščičarstva se v naši regiji sploh ne izvajajo. Naše mnenje je, da bi z dobro oblikovanim kurikulum lahko ustvarili pomemben doprinos pri izobraževanju brezposelnih prebivalcev regije, ki še nimajo pridobljene IV ali V stopnje izobrazbe in bi se tako lahko usmerili in zaposlovali v obratih za proizvodnjo tradicionalnih izdelkov naše regije, ki bi jih ponujali kot tradicionalne izdelke na širšem trgu in na turističnih tržnicah. V naši regiji sta iz tega področja med deficitarnimi dva poklica: **Pek kruha in peciva in Mesar.**

Področje tekstilne in konfekcionarske tehnologije je najverjetneje brez programov iz razloga, ker je bilo v preteklosti v to področje usmerjenih preveč oseb in so na našem področju poklici iz tega področja med suficitarnimi (Šivalci, Upravljalci strojev za šivanje oblačil iz tekstilij, usnja, krzna ipd., Upravljalci strojev za proizvodnjo tekstilnih, usnjenih, krznenih izdelkov).

Iz področja lesarstvo, papirništvo, steklarstvo in mizarstvo, se izvaja le program **Mizar.** Ostali programi v regiji niso zastopani, **pri pregledu deficitarnih poklicev pa ugotavljamo, da je tudi Mizar v regiji deficitarni poklic.**

B. Ponudba neformalnih programov iz področja proizvodne tehnologije

Iz področja proizvodne tehnologije s v Pomurski regiji izvaja ne izvaja noben program. Iz Razpisa za institucionalno usposabljanjem in priprave na NPK je razvidno, da so bili na tem področju razpisani le trije programi: Upravljalec/ka procesnih strojev v proizvodnji za predelavo nekovinskih rudnin, Izdelovalec/ka kruha, potic, peciva in testenin na tradicionalen način, Predelovalec/ka sadja.

Za našo regijo sta zanimiva predvsem programa Izdelovalec/ka kruha, potic, peciva in testenin, ter Predelovalec/ka sadja, saj bi lahko obogatila in dopolnila že pri formalnem izobraževanju omenjeno idejo o tradicionalnem in eko turizmu v naši regiji. Ker vemo, da nas v Sloveniji (pa tudi širše) prepoznavajo po lepi in neokrnjeni naravi, miru ki ga lahko najdejo med bivanjem pri nas, predvsem pa po dobri hrani in prijaznih ljudeh, bi lahko v take programe vključevati brezposelne in jim s tem dajati možnost za razvoj samostojne obrti ali povezovanje v skupno dejavnost. Je pa res, da so zaposlitvene možnosti zelo omejene.

58 – Arhitektura, urbanizem in gradbeništvo

V Pomurski regiji, je ponudba precej skromna tako pri formalnih javno – veljavnih, kot tudi pri neformalnih programih. To področje se deli na dva sklopa: gradbeništvo in zaključna dela v gradbeništvu.

A. Ponudba formalnih programov

Med formalnimi programi po podatkih Razpisa za vpis 2009/2010 najdemo tri programe srednjega poklicnega izobraževanja. In sicer: **Zidar** iz sklopa gradbeništvo,

ter **Pečar – polagalec keramičnih oblog in Tesar** iz sklopa zaključna dela v gradbeništvu. Po podatkih Svetovalnega središča Murska Sobota, se v regiji izvajata tudi programa **Strojnik gradbene mehanizacije in Gradbeni tehnik**, ter višješolsko izobraževanje Gradbeništvo, v katere pa to leto ni bilo vpisa.

Iz navedenih podatkov v analizi lahko ugotovimo, da sta **Zidar in Tesar** v letu 2009 v naši regiji kljub ponudbi izobraževalnih programov, bila deficitarna poklica. Prav tako je med deficitarnimi poklici bil tudi **Upravljalec strojev gradbene mehanizacij**, od poklicev za zaključna dela v gradbeništvu pa še **Tesar opažev, Pleskar in Slikopleskar**. Pri tem pa ne smemo zanemariti dejstva, da je ponudba prostih delovnih mest v gradbeništvu pogosto za kratkotrajna in sezonska dela in jih zasedajo iste osebe, tako da to ne spreminja dosti stanja brezposelnosti v regiji.

Kljub temu bi z razširitvijo programske ponudbe na tem področju lahko pripomogli do poklica brezposelnim brez izobrazbe, ki bi tako lahko bolje konkurirali na trgu dela ali pa se samozaposlili.

B. Ponudba neformalnih programov

Pri neformalnih programih je ponudba iz tega področja nekoliko širša. Verjetno je vzrok za to tudi večja motivacija brezposelnih brez izobrazbe za kratkotrajnejša usposabljanja in hitrejšo pridobitev za delo potrebnega znanja.

Po podatkih iz Razpisa za institucionalno usposabljanje in priprave na NPK je razvidno, da se v Pomurski regiji izvajajo naslednji programi institucionalnega usposabljanja: Usposabljanje za upravljanje težke gradbene mehanizacije, Polagalec keramičnih oblog in Pleskar (Zidar, Tesar opažev in Klepar/krovec so bili že omenjeni). Po podatkih Svetovalnega središča Murska Sobota, pa se v regiji izvaja tudi program Izvajalec zidanja in ometavanja – priprave na izpit.

Tako je pokritost z neformalnimi programi iz tega področja zadostna. Morda bi bilo smiselno ponuditi še programe priprav na nacionalne poklicne kvalifikacije iz bolj specifičnih področij kot so Izvajalec/izvajalka betonskih del, Izvajalec/izvajalka nizkih gradenj in Izvajalec/izvajalka zidanja in ometavanja, saj se med brezposelnimi osebami brez izobrazbe, nahajajo tudi taki, ki že imajo znanja in izkušnje pri teh opravilih in bi jih s pridobitvijo NPK samo potrdili in uveljavljali kot svoje kompetence pri iskanju zaposlitve.

4.7. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, veterinarstvo

V to področje uvrščamo sklopa: Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in Veterinarstvo.

62 – Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo

A. Ponudba formalnih programov

Pri pregledu programov ki se po Razpisu za vpis 2009/2010 ponujajo v regiji smo ugotovili, da imamo v regiji samo en formalni javno – veljavni program in sicer program Gospodar na podeželju. Iz podatkov Svetovalnega središča Murska Sobota, pa lahko razberemo, da se v regiji ponujata tudi program Vrtnar in Cvetličar (v katere v tem letu ni bilo vpisa) in visokošolsko izobraževanje Management v agroživilstvu in razvoj podeželja.

Čeprav je Pomurje kmetijska regija najdemo večino poklicev iz kmetijskega področja med suficitarnimi: Svetovalci, asistenti v kmetijstvu in gozdarstvu, Cvetličarji, Delavci za preprosta kmetijska dela.

Pri širjenju ponudbe in vključevanju brezposelnih v programe iz tega področja, bi bilo potrebno strmeti k temu, da se v izobraževalnih programih oblikujejo kurikulumi s strokovnimi moduli prilagojenimi potrebam in trendom v okolju (poudarek na pridelavi starih ali posebnih kulturnih rastlin, ekološka pridelava, ohranjanje naravnega okolja, urejanje zelenih površin v skladu s tradicijo in značilnostmi naše regije...). Na ta način bi lahko izobrazili in usposobili brezposelne brez izobrazbe ali dokvalificirali oz. prekvalificirali tiste s IV in V stopnjo izobrazbe v delovno silo, ki bi pomagala regiji na poti širjenja ekološke in tradicionalne ponudbe hrane in možnosti bivanja, kar bi bilo pomembno predvsem za krepitev turizma na tem področju.

B. Ponudba neformalnih programov

Razpis institucionalnega usposabljanja in priprav na NPK je sicer vseboval neformalne programe s področja kmetijstva, gozdarstva in ribištva, vendar v naši regiji nimamo izvajalcev teh programov, ki bi bili izbrani z razpisom, čeprav na Srednji kmetijski šoli Rakičan ponujajo program Čebelar/čebelarka.

64 – Veterinarstvo

V naši regiji ni ponudbe formalnih ali neformalnih programov s tega področja.

Glede na nizko povpraševanje po poklicih iz tega področja v regiji morda niti ne bi bilo smiselno uvajati novih programov in vključevati brezposelne osebe.

4.8. Zdravstvo in sociala

V to področje spadata sklopa: zdravstvo in sociala.

72 – Zdravstvo

A. Ponudba formalnih programov

Po rezultatih Razpisa za vpis odraslih je v regiji en izvajalec srednješolskih programov Bolničar – negovalec in Zdravstvena nega. V regiji pa imamo po podatkih Svetovalnega središča Murska Sobota, tudi ponudbo visokošolskega izobraževanja Zdravstvena nega in Fizioterapija.

V regiji niso zastopani programi Farmaceutski tehnik, Zobotehnik, Tehnik optik in Tehnik laboratorijske medicine, ki se izvajajo drugod po Sloveniji.

Med deficitarnimi poklici v regiji najdemo poklice Zdravnik, Farmacevt, Zobozdravstveni asistent in Fizioterapevt. To nakazuje, da so v zdravstvu na našem področju predvsem potrebe po visoko in univerzitetno izobraženem kadru, manj pa po kadru s poklicno ali srednje tehnično izobrazbo. Zaradi naraščajočega števila domov za ostarele v naši regiji zdravstveni delavci s IV ali V stopnjo izobrazbe še vedno nimajo prevelikih problemov pri zaposlovanju, vendar je vseeno smiselno razmišljati o prevelikem vključevanju brezposelnih v ta izobraževanja. Za brezposelne udeležence, ki že imajo izobrazbo iz teh usmeritev, pa je pozitivno, da lahko opravijo različne NPK (npr. maser) in si s tem pridobijo nekaj prednosti na trgu dela.

B. Ponudba neformalnih programov

Na področju naše regije se ne izvajajo neformalni programi s tega področja in jih tudi v Razpisu za institucionalno usposabljanje in priprave na NPK ni bilo razpisanih.

76 – Socialno delo

A. Ponudba formalnih programov

Pri ponudbi programov s področja socialnega dela, se v regiji izvaja program višješolskega izobraževanja Organizator socialne mreže. Program je dobrodošel za brezposelne s V stopnjo izobrazbe ustrezne smeri. Kot smo ugotovili v analizi strukture brezposelnih, predstavljajo tisti s V stopnjo izobrazbe kar 18,8 % brezposelnih.

B. Ponudba neformalnih programov

Od neformalnih programov na področju sociale se v regiji izvaja program **Socialni oskrbovalec/socialna oskrbovalka na domu.**

Ker je potreba po oskrbovanju na domu v naši regiji zaradi starostne strukture kar visoka, je program zelo dobrodošel za brezposelne, ki z NPK potrdijo svoja znanja in izkušnje na tem področju in se na podlagi tega lahko zaposlijo, ali nastopijo delo preko javnih del.

Na področju sociale bi bilo morda smiselno uvesti še druge neformalne programe, saj je to področje zelo široko in bi usposobljeni ljudje lahko pomagali tudi na drugih področjih življenja, kjer je potrebno ponuditi pomoč ali svetovanje (pomoč odvisnikom

od alkohola, drog; pomoč družinam, pomoč pri zlorabah in nasilju, pomoč socialno izključenim...). Prav tako se področje socialnega podjetništva močno spodbuja v razvojnih programih Pomurja.

4.9. Storitve

V področje storitve se umeščajo naslednji sklopi: Osebne storitve, transportne storitve, varstvo okolja in varovanje.

81 – Osebne storitve

A. Ponudba formalnih programov

Ugotavljamo, da se v naši regiji se iz tega področja po pregledu Razpisa za vpis na področju srednješolskega izobraževanja odraslih ponuja kar nekaj programov.

S področja gostinstva in hotelirstva so to srednje šolski programi Gastronomske in hotelirske storitve, Gastronomija in turizem in Gastronomski tehnik, v podatkih Svetovalnega središča Murska Sobota pa zasledimo tudi višješolski izobraževalni program Gostinstvo in turizem.

Če pogledamo še med deficitarne poklice, ugotovimo, da spadajo v naši regiji v to skupino Kuhar, Natakar in Gostinski poslovodja, čeprav sta na drugi strani poklica Kuhar in Natakar precej visoko uvrščene med poklici, ki so bili najpogostejši med brezposelnimi v decembru 2009. To nam nakazuje, da delodajalci pri teh poklicih največkrat zaposlujejo za določen čas, zato se kopičijo povpraševanja po prostih delovnih mestih in je poklic »navidezno«, kljub brezposelnim s to izobrazbo, deficitaren.

Za druge osebne storitve v regiji nimamo ponudbe formalnih izobraževalnih programov, čeprav bi morda lahko bili programi kot je Kozmetični tehnik ali Dimnikar. Ki sta zanimiva tudi za izobraževanje odraslih brezposelnih.

B. Ponudba neformalnih programov

Izmed programov ki so bili v Razpisu za institucionalno usposabljanje in priprave na NPK, se v naši regiji izvaja le pet od enajstih ponujenih iz tega področja. Večina programov se ponuja kot priprava na NPK.

Če imamo v mislih turistično prihodnost naše regije in razvoj turizma v smeri ekološkega in tradicionalnega turizma, bi lahko dodali k ponudbam še zdrav način življenja in skrb za osebno higieno in dobro počutje. S tega vidika bi bilo lahko za brezposelne zanimivo pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij za dela **Dietni kuhar/ica** (specializirane ponudbe dietne hrane za določene ciljne skupine – osebe s previsokim deležem holesterola in visokim krvnim tlakom, bolniki s celiakijo, sladkorno boleznijo ...), prav tako pa tudi za dela **Refleksoterapevt/ka, Maniker/ka, Pediker/ka, Vizajst/ka**. Nenazadnje imamo v regiji turistične centre (toplice, hotele),

kjer gostje pričakujejo neko dodatno ponudbo in sprostitev, zato je zanimiva tudi nacionalna poklicna kvalifikacija za Turističnega animatorja/ko.

Pri usmerjanju brezposelnih v pridobivanje teh NPK-jev bi morali nameniti posebno pozornost pravilnemu in ne preveč množičnemu izboru in vključevanju brezposelnih oseb.

84 – Transportne storitve

A. Ponudba formalnih programov

Iz Razpisa za vpis in podatkov Svetovalnega središča Murska Sobota je razvidno, da imamo iz sklopa transportnih storitev v regiji dva javno veljavna programa v katere se lahko vključijo brezposelni odrasli.

To sta programa Logistični tehnik in višješolski izobraževalni program Logistično inženirstvo. V regiji se je občasno ponujal tudi program Voznik. Zaradi lažjega in hitrejšega pridobivanja znanja in ustrezne dokumentacije za opravljanje tega poklica, ki ga nudijo nacionalne poklicne kvalifikacije s tega področja, za ta program ni več zanimanja, čeprav je odraslim omogočal pridobitev izobrazbe, ne le usposobljenosti.

Na področju transporta najdemo v letu 2009 kar nekaj poklicev v regiji med deficitarnimi. To so poklici Vozniški inštruktor, Voznik taksija in Voznik tovornjaka. Morda bi bilo smiselno širiti ponudbo za izobraževanje brezposelnih na tem področju, saj transport tudi v prihodnje ponuja mnoge možnosti zaposlovanja.

B. Ponudba neformalnih programov

Na področju transporta je ponudba neformalnih izobraževalnih programov kar široka in tudi Razpis institucionalnega usposabljanja in priprav na NPK je razpisoval kar trinajst programov s tega sklopa.

V naši regiji jih izvajamo sedem in sicer: Učitelj predpisov o varnosti v cestnem prometu, Voznik/ca v cestnem in potniškem prometu (vozniški izpit C kategorije), Vozniški izpit D kategorije, Vozniški izpit E kategorije, Tečaj za voznika viličarja, Usposabljanje za upravljalce dviznih naprav, Usposabljanje za upravljanje težke gradbene mehanizacije.

Menimo, da je ponudba zadostna in se vanjo lahko vključijo tudi brezposelni brez izobrazbe oz. s končano osnovnošolsko izobrazbo, ter s tem pridobijo znanje za opravljanje poklicev kot so Voznik tovornega vozila, Voznik avtobusa, Voznik priklopnika.

85 – Varstvo okolja

Kljub pomembnosti področja varstva okolja in ohranjanja naravnega okolja za našo regijo, ne tem področju za odrasle udeležence ni izobraževalnih programov.

V regiji se na področju mladine uvaja program Okoljevarstveni tehnik na SPTŠ in iz tega bi bilo dobro narediti povezavo tudi za izobraževanje odraslih.

Programska ponudba neformalnih programov iz tega področja tako rekoč ne obstaja, zato bi bilo smiselno razmišljati o programih ki bi jih lahko oblikovali in ponudili v naši regiji, kjer je varovanje okolja eden od segmentov trajnostnega razvoja kmetijstva, razvoj tega pa ena izmed prednostnih usmeritev v razvoju Pomurske regije.

86 – Varovanje

A. Ponudba formalnih programov

Po rezultatih Razpisa za vpis je razvidno, da tudi na področju varovanja v regiji in v celotni Sloveniji ni formalnega javno – veljavnega programa v katerega bi se lahko vključevali odrasli.

B. Ponudba neformalnih programov

Med neformalnimi programi je glede na Razpis za institucionalno usposabljanje in priprave na NPK moč razbrati, da se v Sloveniji izvaja pet programov iz tega območja, vendar nobeden v Pomurski regiji. Ti programi so Varnostni tehnik/ca, Varnostnik čuvaj/ka, Varnostnik nadzornik/ca, Varnostnik/ca, Varnostni menedžer/ka. Na Območni službi Murska Sobota je bilo v letu 2009 za delovno mesto Varnostnik 33 prijav za prosta delovna mesta in 16 zaposlitev. Zato in zato ker delo varnostnikov pogosto opravljajo ljudje ki niso ustrezno usposobljeni, bi bilo morda dobro razmisliti tudi o uvedbi programov ki bi brezposelnim omogočili izobraževanje na tem področju. Tako izobraževanje bi bilo primerno tudi za brezposelne, ki so stari od 30 do 40 in od 40 do 50 let.

Neopredeljeno

Izmed programov, ki jih po nacionalno specifičnem področju ne moremo opredeliti, se v Pomurski regiji izvajajo trije programi: **Priprava in strokovni izpit iz upravnega postopka**, ki je obvezen za uradne osebe zaposlene v večini javnih služb, **Tečaj za reševalca iz vode**, ki je obvezen za zaposlene na kopališčih in v termalnih bazenih, ter **Poseben program za etnično skupino Romov**, ki ima za našo regijo poseben pomen.

Poseben program za etnično skupino Romov je namenjen brezposelnim Romskim udeležencem, ki nimajo končane osnovnošolske izobrazbe, ali pa so jo končali že pred dalj časa, za osvežitev ali pridobitev temeljnih znanj na področju pismenosti (bralne, pisalne, računske), kakor tudi na področju komuniciranja, osebne rasti, kakovosti življenja, socialne vključenosti in aktivnega državljanstva. Program hkrati krepi pripadnost udeležencev etnični skupini Romov, z obravnavanjem vsebin iz njihove zgodovine, kulture in jezika.

Program se v naši regiji izvaja v dveh izvajalskih organizacijah in je za ciljno populacijo izredno dobrodošel.

Čeprav nismo opravili podrobne analize zastopanosti Romov v strukturi brezposelnih oseb, je v naši regiji evidentno, da jih je največ s I in II stopnjo izobrazbe in jim vsako dodano znanje, še posebej na področju pismenosti krepi vključenost v okolje in konkurenčnost na trgu delovne sile.

5. ANALIZA RAZVOJNIH USMERITEV V REGIJI

V tem poglavju smo želeli pregledati in analizirati dokumente, ki so ključnega pomena za razvojne usmeritve v naši regiji. Kot osnova pri analizi so bili dokumenti Regionalni razvojni program Pomurske regije 2007-2013, Program spodbujanja konkurenčnosti Pomurske regije v obdobju 2010 – 2015 in Program razvoja podeželja 2007 – 2013.

S pomočjo analize smo želeli identificirati potrebe po tistih znanjih, ki bi brezposelnim lahko pripomogla pri vključitvi na trg dela, se pravi da bi pridobili znanja, ki so v skladu s trendi razvoja in strateškimi usmeritvami v Pomurski regiji.

5.1. Strateške usmeritve v regionalnem razvojnem načrtu

Najprej smo pregledali regionalni Razvojni programa Pomurske regije (v nadaljevanju RRP), ki ga je pripravila Regionalna razvojna agencija Mura d.o.o.

Že novi slogan vizije regije Pomurje – pokrajina prijetnega počutja... nam nakazuje glavne smernice razvoja regije.

Slogan dopolnjuje vizija:

Pokrajina ob Muri bo postala inovativna, visoko kreativna regija, ki bo prebivalcem zagotavljala visoko kvaliteto življenja preko sonaravnega bivanja z okoljem ter jim omogočila celosten razvoj lastnih potencialov.

Gospodarski razvoj regije naj bi temeljil na razvoju novih tehnologij, znanju, ustvarjalnem delu, turizmu in sonaravnem kmetovanju.

Ob tem predvidevajo, da bomo v regiji dosegli vizijo z:

- razvojem ustvarjalnega gospodarstva, temelječega na znanju, novih tehnologijah, spodbujanjem zasebnega in javnega partnerstva;
- spodbujanjem inovativnosti in podjetništva, izobražene, podjetne in prilagodljive delovne sile;
- vzpostavitvijo primerne okolja, odzivne in podjetne lokalne skupnosti ter razvojem območnih in regionalnih partnerstev;
- podpiranjem zdravega življenjskega okolja za izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva;
- enakomernim širjenjem razvoja po celotni regiji, navezovanjem kmetijstva s turizmom in

- spodbujanjem vseživljenjskega izobraževanja in kulturno-umetniške ustvarjalnosti.

RRP nadalje v skladu razvojnimi strategijami Slovenije, Državnim razvojnim programom, ustreznimi prostorskimi akti in nacionalnimi sektorskimi prioritetami identificira pet strateških ciljev in pet razvojnih prioritet, ki naj bi predstavljale rdečo nit v razvoju regije.

Preglednica 17: Strateški cilji in razvojne prioritete za razvoj Pomurske regije

Strateški cilji	Razvojna prioriteta
<p>Strateški cilj 1</p> <p>Razvoj ustvarjalnega gospodarstva temelječega na znanju</p> <ul style="list-style-type: none"> - poudarek na spodbujanju nastajanja novih, inovativnih podjetij in podpori obstoječim zdravim podjetjem , - aktivnosti usmerjene k spodbujanju povezovanja raziskovalcev z gospodarstvom, podjetništva in usmerjenosti k inoviranju 	<p>Gospodarski razvoj in razvoj turizma: sodobna infrastruktura, podporno okolje za podjetništvo, inovativnost, nove turistične storitve in programi...</p>
<p>Strateški cilj 2</p> <p>Izobražena, podjetna in prilagodljiva delovna sila</p> <ul style="list-style-type: none"> - podpora inovativnosti in podjetništvu (posebej med mladimi), - spodbujanje vseživljenjskega učenja, dvig izobrazbene ravni, nenehno usposabljanje in izobraževanje zaposlenih 	<p>Razvoj človeških virov: vseživljenjsko učenje, nova delovna mesta, povezovanje raziskovalcev z gospodarstvom, zdrav način življenja, ustvarjalnost in kreativnost</p>
<p>Strateški cilj 3</p> <p>Odzivne in podjetne lokalne skupnosti ter razvoj partnerstev</p> <ul style="list-style-type: none"> - združevanje privatnega in 	<p>Izgradnja infrastrukture: sistem vodooskrbe, prometna infrastruktura, alternativni energetski viri, sodobne telekomunikacijske storitve, sodoben center komunalnih</p>

javnega kapitala - zagotovitev strokovnega in finančnega podpornega okolja za realizacijo poslovnih idej	odpadkov...
Strateški cilj 4 Zdravo življenjsko okolje za izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva - ustvarjanje zdravega življenjskega okolja in ustrezne komunalne storitve za vse prebivalce regije	Okolje in prostor: izboljšana kvaliteta vode, revitalizacija degradiranih območij, varovanje naravnih virov, kulturne krajine, učinkovita raba energije, obnovljivi viri energije...
Strateški cilj 5 Širjenje razvoja po celotni regiji - posebna pozornost namenjena razvoju podeželja in povezovanju kmetijstva s turizmom	Kmetijstvo in razvoj podeželja: razvoj strukture kmetijske pridelave, trženje kmetijskih proizvodov, razvoj podeželja...

Vir: Regionalni razvojni program Pomurske regije 2007-2013, strateški del

Regionalni razvojni program ob tem poudarja, da je nosilec razvoja in ključni dejavnik konkurenčnosti in uspešnosti neke regije človek. Kot pričakovani socioekonomski vpliv RRP predvideva tudi:

- **Ozaveščenost prebivalstva** in s tem pogojeno izboljšanje temeljne zdravstvene in kulturne pismenosti v regiji.
- **Vseživljenjsko izobraževanje** in spodbujanje kulturno-umetniške ustvarjalnosti, kot dvig socialno-izobrazbene in kulturne pismenosti in s tem večje možnosti za uveljavljanje na gospodarskem področju (trgu dela).
- **Programe in storitve zmanjševanja neenakosti** in s tem nujnost zagotavljanja dostopnosti do različnih programov in storitev (kulturnih, izobraževalnih in zdravstvenih), ki bodo zmanjševale neenakost pomurske regije v primerjavi z drugimi. Tukaj so mišljeni tudi programi za različne ranljive skupine (brezposelne, osipnike, osebe s posebnimi potrebami, kulturno nerazvita okolja in skupine...), ki jim na ta način lahko izboljšamo položaj.

Iz zgoraj prikazanih strateških ciljev, razvojnih prioritet in pričakovanih socioekonomskih učinkov lahko razberemo, da bo v prihodnosti v regiji odprt

prostor za uvajanje in širjenje izobraževalnih programov, ki bodo pomagali uresničevati zadane naloge.

Pri analizi RRP moramo upoštevati, da je nastal pred gospodarsko krizo, ki je zajela ne le našo regijo ampak celotno svetovno gospodarstvo in pred sunkovitim porastom brezposelnosti kot posledice stečajev velikih Pomurskih podjetij, ki je spremenila tudi strukturo brezposelnih v regiji.

Največja pozornost v RRP velja mladim, inovativnim in podjetnim ljudem, ki bi lahko ustvarjali okolja za uresničevanje strateških ciljev v naši regiji.

Med brezposelnimi v naši regiji je bilo na dan 31. 12. 2009, s končanim bolonjskim študijem, VI, VII ali višjo stopnjo izobrazbe 43 brezposelnih oseb starih od 18 do 25 let, 233 oseb starih od 25 do 30 let, 171 oseb starih 30 do 40 let in 154 brezposelnih oseb starih nad 40 let. Od skupno 601 brezposelnih oseb z doseženo VI stopnjo izobrazbe ali več, jih je bilo torej 46 % starih do 30 let. To je ciljna skupina, ki naj bi bila gonilo novega, inovativnega razvoja v regiji, čeprav ne smemo sklepati da so osebe stare nad 30 let brez podjetnih in inovativnih idej ampak je lahko morda ravno obratno.

V naši regiji zaenkrat v izobraževalni ponudbi ki smo jo pregledali ni ustreznih programov, ki bi dopolnjevali znanje teh brezposelnih oseb na področjih, kjer bi jih bilo morda potrebno spodbuditi in jim približati specifične poslovno-podjetniške vsebine, vsebine usmerjene v razvojno načrtovanje regije in lokalnih skupnosti, jih usposobiti za razvojno/raziskovalno delo, ter za prijavljanje, pridobivanje, vodenje in organiziranje projektov.

Iz zgoraj prikazanih strateških ciljev in razvojnih prioritet, je možno razbrati, da se bo znanje in usposobljenost za opravljanje posameznih del lahko uveljavljalo tudi na področju kmetijstva, živilstva in turizma. Te panoge, ki bi se naj povezale in tvorile celovito ponudbo regije kot pokrajine prijetnega počutja, odpirajo možnost širjenja in uvajanja nekaterih predvsem neformalnih izobraževalnih programov.

Ker je ponudba formalnih javno-veljavnih programov s področja turizma in kmetijstva v regiji zadostna in ker so v regiji med brezposelnimi zastopani ti poklici, bi z neformalnimi programi usposabljanja in priprav na NPK lahko ustrezno dopolnili njihovo znanje in jih usposobili za opravljanje specifičnih del.

V regiji pa nimamo formalnih programov s področja živilstva, kar bi lahko bila ena od možnosti za pridobivanje znanja in stopnje izobrazbe na tem področju. Morda bi bilo smiselno v regiji za odrasle uvesti javno-veljavne izobraževalne programe s tega področja (mesar je na Območni službi Murska Sobota deficitaren poklic), ponuditi izobraževanja iz obstoječe ponudbe neformalnih programov (Izdelovalec kruha, potic in testenin na tradicionalen način, Predelovalec sadja) ali oblikovati nove izobraževalne programe, ki bi povezovale tradicionalne pridelke in kulinariko z novimi trendi.

Če pogledamo vizijo naše regije in jo povežemo z ugotovitvami, ki jih zasledimo v RRP v poglavju o dosedanjem doseganju ciljev v turizmu ugotovimo, da je v ponudbi

kar nekaj vrzeli, ki bi jih ob organizaciji vodilnih strokovnjakov in ustrezni povezanosti med različnimi panogami lahko zapolnil za določeno delo ustrezno usposobljen kader.

Tako bi lahko oblikovali izobraževalne programe, ki bi usposabljali brezposelne za dela v ponudbi atraktivnih turističnih proizvodov, turizmu na podeželju in v alternativnih oblikah turizma.

V prejšnjem poglavju smo že omenili program Okoljevarstveni tehnik ki se sklada z razvojno prioriteto Okolje in prostor in ki bi lahko ustrezno dvignil izobrazbo na V stopnjo tistim brezposelnim, ki še nimajo te stopnje izobrazbe. Prav tako bi se na tem področju glede na specifične potrebe okolja lahko oblikovali neformalni izobraževalni programi, saj je varovanje okolja, naravnih virov, kulturne krajine, učinkovita raba energije, obnovljivi viri energije in ostala problematika s tega področja prioriteta pri razvoju regije

5.2. Druge pomembne razvojne usmeritve

Če pogledamo še iz RRP izpeljani Program spodbujanja konkurenčnosti Pomurske regije v obdobju 2010 – 2015 ali PROGRAM 2015 , ki ga je na iniciativo Državnega zbora oziroma sprejetega Zakona o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010-2015 pripravila Projektna pisarna vlade RS za Pomurje vidimo, da so v PROGRAMU 2015 strateške usmeritve in prioriteta področja razvoja ostali naravnani k doseganje sorodnih ciljev.

V Programu 2015 se poudarja priprava velikih projektov usmerjenih v zaposlovanje in razvoj novih izdelkov, v podporno okolje za razvoj podjetništva, v razvoj socialne mreže Pomurske regije, ki bo skrbela za vključevanje različnih družbenih skupin in posameznikov.

V izobraževanju se poudarja povezovanje šolskega sistema na srednjih in višjih ravneh s podjetniškim inkubatorjem, ter drugimi šolami in podjetji, zunajšolski programi vključevanja mladih in starejših v programe za večjo vključenost v družbo, in v programe za razvojno načrtovanje regije, lokalnih skupnosti in javno varnost.

V regiji je po PROGRAMU 2015 potrebno vrhunsko, praktično usposabljanje kompetentnih raziskovalcev in razvojnikov za samostojno organizacijo raziskovalno/razvojnega dela, izdelave kakovostnih demografskih študij, konkretnih razvojnih scenarijev in prepoznavanje niš v posameznih dejavnostih, ter usposabljanje ljudi za povezovanje, organiziranje, prijavo, pridobivanje in vodenje državnih in mednarodnih projektov.

Razvoj človeških virov naj bi bil usmerjen predvsem v razvoj podjetniške kulture in izobraževanje vodstvenih kadrov za premik celotne regije v novo obdobje.

Tako naj bi nastajala podjetniško – tehnološko inovativna jedra, ki bi se med seboj povezovala v neformalna socialna omrežja in civilnodružbena razvojna jedra, ki bi pripomogla k porajanju novih zamisli in inovacij.

Izpostavljena so prednostna področja oziroma ključne razvojne priložnosti:

- **geotermalna energija in drugi obnovljivi viri energije,**
- **trajnostno in konkurenčno kmetijstvo ter agroživilstvo ,**
- **turizem.**

Poseben pomen pa se zaradi geostrateške lege Pomurja, daje tudi vzpostavitev logistično-distribucijskih centrov, ter s tem razvoju logistike in spodbujanju prometne in informacijske dostopnosti.

Glede izobraževanja strokovnjakov, raziskovalcev in razvojnikov, je ponudba programov v regiji skromna, oz. je sploh ni. Ker smo potrebe po takem specializiranem izobraževanju zasledili že v RRP bi bilo dobro razmišljati v smeri ponudbe izobraževalnih programov, ki bi krile potrebe po teh znanjih v regiji (morda bo to naloga Medpodjetniškega izobraževalnega centra).

Pri ponudbi programov za povečano vključenost ljudi v družbo ponudba v regiji obstaja. K tem programom bi lahko umestili programe Usposabljanja za življenjsko uspešnost, Posebni program za etnično skupino Romov in Projektno učenje za mlajše odrasle, ki imajo med cilji tudi preprečevanje socialne izključenosti in izobraževanje za aktivno državljanstvo, kar zajema vključevanje v družbo na vseh področjih njenega delovanja.

Obstoječe programe bi lahko dodelali in oblikovali za bolj specifične skupine ali delovanja npr. za razvojno načrtovanje in delovanje v lokalni skupnosti ter javno varnost, ki jo poudarja **PROGRAM 2015.**

Področje geotermalna energija in obnovljivi viri energije ponuja možnost vključevanja brezposelnih v izobraževalne programe na področju varstva okolja (o tem smo govorili pri analizi RRP), zaradi predvidenih prilagoditve obstoječih objektov in graditev novogradenj za energetska samostojnost regije, pa tudi na področju gradbeništva.

Področje trajno in konkurenčno kmetijstvo in agroživilstvo daje poudarek medsektorskemu povezovanju obrtnikov, trgovine, turizma, živilske industrije..., razvoju inovativnih rešitev za turizem na kmetijah in za druge oblike podeželskega turizma, biopridelavo in ustvarjanje novih izdelkov visoke kakovosti.

Na tem področju bi brezposelni lahko pridobivali ustrezno znanje v formalnih programih s področja kmetijstva ali turizma, ki se ponujajo v naši regiji, vendar bi izobraževalci morali ustrezno prilagoditi izbor strokovnih vsebin oz. strokovnih modulov in odprtega kurikuluma potrebam okolja in predznanju vključenih v izobraževanje.

Zelo ustrezno bi bilo poiskati in ponuditi različne neformalne programe iz tega področja in s tem omogočiti brezposelnim pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij na tem področju. Iz področja kmetijstva, živilstva, turizma in gostinstva imamo namreč v Sloveniji že pripravljenih kar nekaj programov NPK na vseh nivojih oz. za različne stopnje izobrazbe, ki bi jih lahko ponudili v naši regiji (oziroma jih Območna kmetijsko – gozdarska zbornica nekaj tudi ponuja).

Posebej zanimivo bi bilo pripraviti nove izobraževalne programe, ciljno usmerjene na področja, ki so izpostavljena v razvojnem planu. Na področju živilstva in kmetijstva so to: pridelovanje in predelovanje ekološke zelenjave, pridelovanje in predelava zelišč, pridelovanje in predelovanje predivnic (lan in konoplja), regionalna kulinarika in hrana s poreklom, pridelovanje in predelovanje funkcionalne hrane.

Na področju turizma bi se lahko oblikovali izobraževalni programi za zaposlovanje v regijskem in čezmejnem turizmu (znanje o kulturi bivanja in življenja v tem okolju, poudarek na etnologiji, zgodovini, znanju o biotski raznolikosti, rekreacijskih ponudbah, znanje jezikov vseh naših sosedov...tradicionalne obrti – izobraževanje za mentorja delavnic), programi za pridobitev znanja na področju »spominkarstva« oz. izdelave in trženja spominkov.

V povezavi s trženjem in distribucijo pridelkov in svežih izdelkov regiji, Sloveniji in širše, bi bilo smiselno izobraževanje brezposelnih tudi na področju logistike in transporta.

Zelo pomembno in poudarjeno je v Programu 2015 tudi področje socialnega podjetništva, ki odpira nove možnosti za izvajanje programov in usposabljanje kadra s tega področja. Kot smo ugotovili pri pregledu ponudbe izobraževalnih programov, sta sedaj na tem področju v regiji le dva programa: Visokošolski program Organizator socialne mreže in program neformalnega izobraževanja Socialni oskrbovanec/oskrbovalka na domu. Na tem področju bi zato v regiji bilo smiselno razvijati nove programe za vodstvene delavce in organizatorje na področju socialnega podjetništva, prav tako pa tudi programe, ki bi povečali podjetniško dejavnost na področju socialne ekonomije, predvsem na področjih konkurenčnih prednosti v regiji (o takih programih s področja turizma, pridelave in predelave ekološke hrane, zelišč, predivnic... smo že govorili).

Kot tretji dokument smo pregledali Program razvoja podeželja 2007 – 2013 (v nadaljevanju PRP).

Ugotovili smo, da se PROGRAM 2015 navezuje na program razvoja podeželja, ki podpira razvoj turističnega mikro in malega podjetništva na podeželju.

Iz PRP je razvidna potreba po izboljšanju konkurenčnosti tako na področju kmetijstva, kot tudi živilstva in gozdarstva. Poleg tega teži k krepitvi ekonomskega in socialnega stanja podeželja, ter uveljavitvi podjetniške miselnosti za povečanje zaposlenosti. Posebna pozornost je namenjena trajnostnemu gospodarjenju z naravnimi viri, vzdrževanju kulturne krajine, varovanju okolja in ohranjanju poseljenosti in identitete podeželja.

6. ANALIZA UVELJAVLJANJA UKREPOV AKTIVNE POLITIKE ZAPOSOLOVANJA V REGIJI

V naslednjem poglavju bomo predstavili ukrepe, ki so bili sprejeti z namenom spodbujanja brezposelnih pri izobraževanju in spopolnjevanju.

Pregledali smo Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007-2013 (v nadaljevanju Program APZ) in na njegovih temeljih zasnovan Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja 2009. Ukrepe in aktivnosti iz omenjenih dokumentov smo primerjali z rezultati objavljenimi v Letnem poročilu Zavoda RS za zaposlovanje, Območne službe Murska Sobota. Glavno vodilo pri analizi nam je bila Evalvacija izobraževalne ponudbe formalnih in neformalnih izobraževalnih programov za brezposelne, ki so jo pripravili strokovnjaki Andragoškega centra Slovenije, leta 2009.

Program APZ je pripravljen za daljše časovno obdobje, za vsako proračunsko obdobje pa Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve pripravi Izvedbeni načrt programa APZ (potrdi ga Vlada RS) in Pravilnik o izvajanju programa APZ. Na podlagi teh se pripravi katalog aktivne politike zaposlovanja, s katerim se podrobneje opredelijo posamezne aktivnosti.

Program APZ je za obdobje 2007-2013 opredelil izzive in strateške cilje prikazane v spodnji preglednici.

Preglednica 18: Izzivi in strateški cilji, ki jih je opredelil Program APZ za obdobje 2007 – 2013.

IZZIVI	CILJI
Visok delež dolgotrajno brezposelnih, ki se je v zadnjih desetletjih celo povečal.	Povečanje zaposlenosti in znižanje brezposelnosti. Preprečevanje prehoda v dolgotrajno brezposelnost (znižanje deleža dolgotrajno brezposelnih) in povečevanje prehoda v zaposlitev.
Strukturna brezposelnost: slaba izobrazbena sestava brezposelnih, visok delež brezposelnih brez oziroma z nizko izobrazbo.	Zmanjšati strukturno brezposelnost: povečevanje zaposljivosti z dvigom izobrazbe, usposobljenosti in izboljšanjem veščin (izboljšanje izobrazbene sestave brezposelnih).
Izredno nizka stopnja zaposlenih starejših (55-64 let), saj je med najnižjimi v EU.	Povečanje prilagodljivosti in konkurenčnosti zaposlenih. Spodbujanje novega zaposlovanja (povečanje števila odprtih projektov za razvoj novih zaposlitvenih možnosti).

	Okrepitev socialne vključenosti (znižanje deleža prejemnikov denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči med brezposelnimi).
Sorazmerno visoka stopnja brezposelnih mladih (15 – 24 let)	
Naraščajoče število brezposelnih oseb z višjo in visoko izobrazbo.	
Povečevanje brezposelnosti žensk.	

Vir: Program APZ za obdobje 2007- 2013

Program APZ vsebuje štiri ukrepe s posameznimi aktivnostmi, ki vplivajo na učinkovito delovanje trga dela ter usklajevanje ponudbe in povpraševanja. Tisti, ki so pomembni z vidika izobraževanja brezposelnih in z brezposelnostjo ogroženih zaposlenih, so z realiziranimi vključitvami za leto 2009 prikazani v nadaljevanju poglavja.

Skupno je bilo po podatkih iz Letnega poročila Zavoda za zaposlovanje, Območne službe Murska Sobota, v ukrepe APZ v letu 2009 vključenih 6.063 oseb, kar pomeni 32,0 % povečanje vključitev od leta 2008, ko je bilo vključenih 4.594 oseb.

Aktivnost APZ: Programi izobraževanja

Formalno izobraževanje

Cilj aktivnosti je povečanje zaposljivosti in fleksibilnosti brezposelnih na trgu dela, zmanjševanje strukturnega neskladja, ter dvig izobrazbene in kvalifikacijske ravni brezposelnih oseb. Aktivnost brezposelnim osebam omogoča na podlagi zaposlitvenega načrta vključitev v izobraževanje po javno veljavnih izobraževalnih programih, s ciljem povečanja njihovih zaposlitvenih možnosti.

Omogoča pridobitev izobrazbe od OŠ pa do dodiplomskega izobraževanja in vključevanje v druge javno veljavne programe za odrasle, ki prispevajo k ponovnemu socialnemu vključevanju skupin s posebnimi potrebami in pri udeležencih spodbujajo nadaljnje možnosti za učenje in vključevanje v vseživljenjsko učenje.

V letu 2009 se je po podatkih iz Letnega poročila Območne službe Murska Sobota v formalno izobraževanje do vključno VI stopnje izobrazbe vključilo 310 oseb. V šolskem letu 2009/2010 ni več bilo možno novo vključevanje v programe visokega in univerzitetnega izobraževanja.

Projektno učenje za mlajše odrasle – PUM

Pum vključuje aktivnosti, ki udeležencem pomagajo izboljšati splošno razgledanost in prožnost mišljenja ter pridobiti funkcionalna znanja, potrebna za uspešno reintegracijo v šolsko okolje in vsakdanje življenje. Cilji aktivnosti so, da se mladi

brezposelni vrnejo v izobraževanje ali zaposlijo, da razširijo svojo splošno izobraženost in socialno-kulturno delovanje in si formirajo poklicno identiteto.

Vključujejo se brezposelne osebe mlajše od 26 let, ki so opustile šolanje.

V letu 2009 se je po podatkih iz Letnega poročila Območne službe Murska Sobota v program PUM vključilo 26 oseb.

Aktivnost APZ: Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih

Usposabljanje za večjo zaposljivost 2009 – 2010

Aktivnost je namenjena povečanju zaposljivosti in preprečevanju prehoda zaposlenih v odprto brezposelnost, predvsem z dvigom izobrazbene ravni, ter povečanjem usposobljenosti in temeljnih veščin zaposlenih v mikro in malih podjetjih oz. podjetjih, ki so upravičena do subvencij v skladu z Zakonom o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa.

Znanje uresničuje sanje

Je aktivnost, ki se izvaja z istimi nameni kot Usposabljanje za večjo zaposljivost 2009 – 2010, vendar je namenjena osebam z največ V. stopnjo izobrazbe, zaposlenim v gospodarskih družbah in pri samostojnih podjetnikih.

Spodbujanje prilagajanja podjetij in zaposlenih s krožnim zaposlovanjem in mentorskimi shemami

Je aktivnost namenjena zaposlenim in novo zaposlenim oz. njihovim delodajalcem, s ciljem omogočiti sistematično načrtovana uvajanja novo zaposlenih, spodbuditi izvajanje širših mentorskih shem prenosa znanja, omogočiti zaposlenim kroženje med zaposlitvijo in izobraževanjem oz. usposabljanjem.

Sofinanciranje izobraževanja in usposabljanja zaposlenih za konkurenčnost in zaposljivost za obdobje 2008 – 2010

Je aktivnost, ki se izvaja z istim namenom kot Usposabljanje za večjo zaposljivost 2009 – 2010, vendar je poudarjeno tudi usposabljanje za najvišje izobraženi kader, ki je odgovoren za zagotavljanje konkurenčnosti v gospodarstvu.

Iz Letnega poročila ZRSZ OS Murska Sobota ni razvidno izvajanje programov iz te aktivnosti v naši regiji.

Ukrep APZ: Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja

Namen ukrepa je, spodbuditi samozaposlovanje brezposelnih oseb, ki po usposabljanju želijo uresničiti podjetniško idejo in se samozaposliti, spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih skupin brezposelnih oseb, posebno prejemnikov

denarne socialne pomoči, povečanje prilagodljivosti trga dela s spodbujanjem novih oblik zaposlovanja, povečanje regijske in sektorske mobilnosti, ohranitev delovnih mest in podpora preoblikovanju podjetij.

Aktivnosti v ukrepu večinoma predstavljajo državne pomoči, zato se izvajajo v skladu s pravili o dodeljevanju državnih pomoči.

Vključene so tudi aktivnosti predvidene v Operativnem programu razvoja človeških virov 2007-2013 in sicer:

- V 1. razvojni prioriteti »Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti« prednostna usmeritev 1.4 »Pospeševanje razvoja novih zaposlitvenih možnosti«.
- v 2. razvojni prioriteti »Spodbujanje zaposljivosti iskalcev dela in neaktivnih«, prednostna usmeritev 2.1 »Spodbujanje zaposljivosti iskalcev dela in neaktivnih
- v 4. razvojni prioriteti: »Enake možnosti in spodbujanje socialne vključenosti«, prednostna usmeritev 4.1 » Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti«.

Aktivnost APZ: Spodbujanje samozaposlovanja
--

Pomoč pri samozaposlitvi

Cilj in namen delavnice je informiranje in priprava vključenih oseb na samozaposlitev in njihovo usposabljanje v delavnicah »Priprava na samozaposlitev«, kjer se seznanijo z vsebinami, ki jih potrebujejo pred samozaposlitvijo.

V letu 2009 se je po podatkih Letnega poročila Območne službe Murska Sobota v ukrep vključilo 258 oseb.

Subvencije za samozaposlitev

Namen programa je ustvarjanje novih zaposlitvenih možnosti s spodbujanjem podjetništva v obliki subvencij za samozaposlitev osebam iz ciljnih skupin. Cilj je ohranitev samozaposlitve za obdobje najmanj dveh let, ciljna skupina pa so brezposelne osebe v postopku izgubljanja zaposlitve, ki so se udeležile delavnice

»Priprava na samozaposlitev«.

Za pridobitev subvencij se mora brezposelna oseba ali oseba ki je v postopku izgubljanja zaposlitve samozaposliti kot samostojni podjetnik s.p. ali kot lastnik oz. solastnik gospodarske družbe – d.o.o..

V letu 2009 se je po podatkih Letnega poročila Območne službe Murska Sobota v ukrep vključilo 179 oseb.

Aktivnost APZ: Ohranitev in odpiranje novih delovnih mest

Zaposli.me / Spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb

Namen in cilj javnega razpisa je spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb, s pomočjo subvencije za zaposlitev, za polni delovni čas pri tržnih delodajalcih, ki bodo za polni delovni čas za obdobje najmanj enega oz. dveh let zaposlili brezposelno osebo iz ciljne skupine.

Zaposlitev za obdobje enega leta lahko dobijo brezposelne osebe, ki izpolnjujejo enega od pogojev:

- so starejše od 50 let,
- so mlajše od 25 let in v zadnjih 6 mesecih niso imele redno plačane zaposlitve,
- so iskalci prve zaposlitve in so pridobili strokovno ali poklicno izobrazbo pred manj kot dvema letoma, ter so vsaj šest mesecev prijavljene v evidencah ZRSZ,
- so mlajši od 30 let z dokončano vsaj univerzitetno izobrazbo in imajo poklic, ki se uvršča med suficitarne, ter zadnjih 6 mesecev niso imeli redno plačane zaposlitve,
- niso dosegle stopnjo srednjega strokovnega, srednjega poklicnega tehniškega oz. splošnega srednjega izobraževanja (V. stopnja),
- so prijavljene v evidencah ZRSZ 12 mesecev v zadnjih 16 mesecih, razen oseb vključenih v javna dela.
-

Za zaposlitev za obdobje 2 let pa so ciljna skupina prijavljeni v evidence ZRSZ več kot 24 mesece.

V letu 2009 se je po podatkih Letnega poročila Območne službe Murska Sobota v ukrep vključilo 284 oseb.

Povračilo prispevkov delodajalcem

Povračilo prispevkov delodajalcem je namenjeno spodbujanju novega zaposlovanja predvsem težje zaposljivih brezposelnih oseb.

V letu 2009 je po podatkih Letnega poročila Območne službe Murska Sobota bilo obravnavanih 17 vlog delodajalcev, 13 vlog je bilo pozitivno rešenih.

Spodbujanje zaposlovanja za krajši delovni čas

Namen in cilj javnega razpisa je spodbujanje zaposlovanja brezposelnih oseb, s pomočjo subvencije za zaposlitev, za krajši delovni čas pri tržnih delodajalcih, ki bodo za obdobje najmanj pol leta oz. enega leta zaposlili brezposelno osebo.

V letu 2009 se je po podatkih letnega poročila Območne službe Murska Sobota, v program vključilo 118 oseb.

Ukrep APZ: Programi za povečanje socialne vključenosti

Namen ukrepa je spodbujati socialno vključenost ljudi in ustvarjati okolje, ki bo ljudi motiviralo k aktivnostim in v katerem bodo lažje in hitreje našli delo, hkrati pa uživali tudi potrebno raven socialne zaščite.

Vključene so tudi aktivnosti predvidene v Operativnem programu razvoja človeških virov 2007-2013 in sicer:

- v 4. razvojni prioriteti: »Enake možnosti in spodbujanje socialne vključenosti«, prednostna usmeritev 4.1 » Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti«.

Aktivnost APZ: Spodbujanje socialnega vključevanja in delovne aktivnosti

Lokalni zaposlitveni programi – javna dela

Namen programa javnih del na trgu dela je aktiviranje brezposelnih oseb, njihova socializacija, socialna vključenost, ohranitev in razvoj delovnih sposobnosti ter spodbujanje razvoja novih delovnih mest, ter pritegnitev lokalnih skupnosti k reševanju brezposelnosti na njihovem območju.

Ciljne skupine ki so se v letu 2009 vključevale v programe so: dolgotrajno brezposelne osebe, brezposelni Romi in brezposelni invalidi.

V letu 2009 se je po podatkih Letnega poročila Območne službe Murska Sobota izvajalo 19 nacionalnih programov javnih del, v katere se je vključilo 101 brezposelnih oseb (predvsem invalidov in Romov), v lokalnih programih javnih del pa je bilo vključenih 721 brezposelnih oseb iz omenjenih ciljnih skupin.

Subvencioniranje zaposlitev pri izvajanju pomoči na domu ter osebne asistenc

Namen programa pomoči na domu je subvencioniranje zaposlovanja brezposelnih oseb pri izvajanju pomoči na domu ter osebne asistenc. Program predstavlja trajnejše oblike zaposlovanja brezposelnim osebam ter izenačuje možnosti zaposlovanja brezposelnih oseb na področju nepridobitnih dejavnosti.

V letu 2009 je po podatkih iz Letnega poročila ZRSZ OS Murska Sobota , bilo subvencioniranih 18 udeleženk oz. njihovih plač.

Iz predstavljenih podatkov je razvidno, da Aktivna politika zaposlovanja dobro podpira izobraževanje in usposabljanje. Tako formalni kot neformalni programi izobraževanja so na vseh stopnjah izobrazbe in za vse ciljne skupine brezposelnih predvideni kot ukrepi za zmanjševanje brezposelnosti na nivoju države in na nivoju naše regije.

Ukrepi zajemajo vse skupine, ki smo jih v analizi strukture brezposelnih oseb in na podlagi pregleda strateških razvojnih usmeritev v regiji prepoznavali kot ciljne skupine za oblikovanje novih programov.

Na Programu aktivne politike zaposlovanja temelji še nekaj ukrepov, ki jih prikazujemo v spodnji preglednici:

Preglednica 20: Predstavitev ukrepov ki temeljijo na Programu APZ in predstavljajo njegovo konkretizacijo

Ukrep	Kratek opis dokumenta/namen ukrepa	Ciljne skupine	Vpliv na izobraževalno ponudbo
Zakon o delnem povračilu nadomestila plač (UL RS, št. 42/2009)	Usposabljanje z brezposelnostjo ogroženih delavcev, ohranjanje delovnih mest, zagotavljanje razvojnega potenciala (znanje), za delodajalce mošten izhod iz krize ali kakovostnejše delo .	Zaposleni, ki so ogroženi z brezposelnostjo oz. delavci ki bodo napoteni na začasno čakanje na delo, manj izobraženi zaposleni, zaposleni s specializiranimi poklici, starejši, invalidi, mladi brez poklica.	Povečano število in nastajanje novih, predvsem neformalnih izobraževalnih programov, utemeljenih z vidika razvoja; krepitev učečih se podjetij, razvoj internih programov spopolnjevanja v podjetjih.
Program izobraževanja za brezposelne osebe za šolsko leto 2009/2010	Zviševanje izobrazbene ravni brezposelnih na vseh izobrazbenih ravneh, ponovno socialno vključevanje skupin s posebnimi potrebami, spodbujanje močnosti za nadaljnje učenje in vsetivljenjsko izobraževanje.	Brezposelne osebe: ki so se na podlagi zaposlitvenega načrta izobraževale že v preteklem šolskem letu, so brez poklicne oz. strokovne izobrazbe ,z zdravstvenimi omejitvami, jim je delovno razmerje prenehalo kot presežnim delavcem in so imele z delodajalcem sklenjeno pogodbo o izobraževanju, imajo poklicno in strokovno izobrazbo na suficitarnem področju in so na ZRSZ prijavljeni več kot 1 mesec, s poudarkom odpravljanja regionalnih strukturnih neskladij in mladi osipniki	Program podpira samo javno veljavne izobraževalne programa in projektno učenje za mlajše odrasle in zato ne predvideva oblikovanja novih programov.
Ukrep	Kratek opis dokumenta/namen ukrepa	Ciljne skupine	Vpliv na izobraževalno ponudbo

Znanje uresničuje sanje (Razpis ZRSZ)	Povečanje zaposljivosti z dvigom izobrazbene ravni, usposobljenosti in temeljnih veščin za zaposlene, ki naj bi jim omogočil boljšo prilagodljivost na spremenjene delovne razmere. Preprečevanje prehoda neustrezno usposobljenih ali presežnih delavcev v odprto brezposelnost.	Zaposleni, ki jim grozi izguba zaposlitve, so v rednem delovnem razmerju in imajo največ V stopnjo izobrazbe.	Programi so omejeni na: jezikovne tečaje, tečaje računalništva, priprave na postopke ugotavljanja in potrjevanja NPK in TPK, ter preverjanje in potrjevanje NPK, in TPK.
Program usposabljanja na delovnem mestu (Razpis ZRSZ)	Izvajanje programov usposabljanja brezposelnih oseb, ki jim obstoječa znanja in delovne izkušnje ne omogočajo neposredne zaposlitve na delovnem mestu. Usposabljanje pod strokovnim vodstvom mentorja, po programu ki ga pripravi delodajalec.	Brezposelne osebe s pomanjkljivim znanjem, manj izobraženi, iskalci prve zaposlitve, ki nimajo delovnih izkušenj, posebej izpostavljene so ženske.	Razvoj programov usposabljanja na delovnem mestu, praktično usmerjeni programi, največ za nitje izobražene osebe, programi uvajanja mentorjev.
Usposabljanje absolventov na delovnem mestu in subvencija za zaposlitev diplomantov/absolvent - aktiviraj in zaposli se! (Razpis ZRSZ)	Vključitev absolventov v usposabljanje na delovnem mestu in s tem pridobitev znanja in veščin za lažjo vključitev v delo, preprečevanje prehoda mladih v odprto brezposelnost in njihovo učinkovitejše vključevanje na trg dela.	Mladi izobraženci - študenti v absolventskem stažu, mladi diplomanti, posebej se spodbuja zaposlovanje na delovnih mestih primernih za ženske in invalide.	Razvoj izrazito neformalnih programov, ki ga zapiše izvajalec in je popolnoma prilagojen posameznemu študentu. razvoj novih programov za uvajanje mladih izobražencev v delo.
Ukrep	Kratek opis dokumenta/namen ukrepa	Ciljne skupine	Vpliv na izobraževalno ponudbo
Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb (Razpis ZRSZ)	Izboljšanje pogojev ponovne zaposlitve dolgotrajno brezposelnim osebam, s podeljevanjem subvencij za zaposlitev teh oseb za dobo 18 mesecev, po enomesečnem usposabljanju na delovnem mestu.	Dolgotrajno brezposelne osebe, ki so bile na ZRSZ v zadnjih 16 mesecih, prijavljene več kot 12 mesecev.	Oblikovanje kratkih, neformalnih strokovnih programov za uvajanje v delo.

Javni razpis za sofinanciranje usposabljanja za večjo zaposljivost 2009-2010	Spodbujanje pridobivanja temeljnih veščin (ključnih kompetenc) in dvig ravni znanja zaposlenih v mikro in malih podjetjih in s tem preprečevanja prehoda neustrezno usposobljenih v odprto brezposelnost.	Neustrezno izobraženi zaposleni v mikro in malih podjetjih, ki jim grozi brezposelnost.	Oblikovanje programov za pridobivanje teoretičnega in praktičnega znanja, uporabnega na trenutnem ali bodočem delovnem mestu v podjetju. posebej programov s področja IKT tehnologije, ekologije, varstva okolja in ravnanja z nevarnimi odpadki, področja pridobivanja certifikatov, komunikacijsko jezikovnih veščin ter trajnostnega razvoja.
Ukrep	Kratek opis dokumenta/namen ukrepa	Ciljne skupine	Vpliv na izobraževalno ponudbo
Oddaja javnega naročila za izbor izvajalcev za izvajanje aktivnosti "Institucionalno usposabljanje in priprave na nacionalne poklicne kvalifikacije	Postopek javnega naročila temelji na vnaprej določenem izboru programov neformalnega izobraževanja, ki so jih izbrale Območne službe zavoda za zaposlovanje, z javnim naročilom, pa se izbirajo izvajalci na njihovem območju. Udeleženci pridobivajo splošno znanje ali se poklicno usposabljujejo za opravljanje kakšnih del in si tako povečujejo možnosti za uspešno pridobitev zaposlitve ali samozaposlitve.	Brezposelni ali z brezposelnostjo ogroženi, ki so največkrat brez poklicne izobrazbe ali pa imajo le nižje ravni te izobrazbe.	Ukrep podpira programe usposabljanja in s tem pridobivanja splošnih kompetenc (tuji jeziki, računalniška znanja), ter programe usposabljanja za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij, ne spodbuja pa razvoja novih programov (izbira med obstoječimi).
Javno povabilo k prijavi za sofinanciranje šolnin za zmanjševanje izobrazbenega primankljaja v šolskih letih 2007/2008, 2008/2009 in 2009/2010 (UL RS št. 66/09)	Sofinanciranje šolnin naj bi izboljšalo splošno izobraženost odraslih in dvig izobrazbene ravni do 12 let uspešno končanega šolanja in s tem zaposlitvene možnosti posameznika.	Udeleženci formalnega izobraževanja oziroma usposabljanja v starosti 25 do 64 let.	Denarna pomoč je namenjena udeležbi v formalnih programih poklicnega in strokovnega izobraževanja do V. stopnje izobrazbe, zajeto je tudi gimnazijsko izobraževanje, ne spodbuja pa nastajanje novih izobraževalnih programov.

Ukrep	Kratek opis dokumenta/namen ukrepa	Ciljne skupine	Vpliv na izobraževalno ponudbo
Javni razpis za sofinanciranje izobraževalnih programov Projektno učenje mlajših odraslih (PUM) in programov za zviševanje splošne in računalniške ravni pismenosti v letih 2008, 2009 in 2010 (Razpis MŠŠ)	Razpis vključuje sofinanciranje izvedbe programov PUM in programov za zviševanje splošne in računalniške ravni pismenosti.	Ciljne skupine so mladi osipniki (PUM) in manj izobraženi odrasli, odrasli s posebnimi potrebami (UȚU), ter odrasli z osnovnimi in nižjimi poklicnimi kvalifikacijami, stari od 25 do 64 let (IKT).	Ukrep je namenjen že razvitim javnoveljavnim programom in ne predvideva razvoja nove programske ponudbe.

Vir: Evalvacija izobraževalne ponudbe formalnih in neformalnih izobraževalnih programov za brezposelne , ACS 2009

Na koncu smo z vidika podpore izobraževanju in spopolnjevanju brezposelnih oseb analizirali še Program spodbujanja konkurenčnosti Pomurske regije v obdobju 2010 - 2015.

Z Zakonom o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 201-2015 (UL RS št. 87/2009) je bilo določenih pet instrumentov, ki bi povezani v celoto prispevali k pospešitvi gospodarskih in s tem tudi drugih družbenih dejavnosti v Pomurju:

1. spodbujanje začetnih investicij podjetij in ustvarjanja novih delovnih mest,
2. spodbujanje razvoja človeških virov,
3. spodbujanje socialnega podjetništva,
4. promocija regije, da bi privabili tuje in domače investicije,
5. podpora pri pripravi in izvajanju razvojnih projektov v regiji.

Za vsak instrument so določeni tudi načini izvajanja, ki predvidevajo predvsem javne razpise in javna naročila.

Predstavili bomo tiste predvidene načine izvajanja instrumentov, ki so zanimivi z vidika izobraževanja in usposabljanja.

Instrument 2 – spodbujanje razvoja človeških virov, podpira ustrezne prekvalifikacije in ustrezna usposabljanja z namenom pridobivanja novih zaposlitev in ustvarjanja novih delovnih mest.

Pri tem instrumentu se največ pozornosti namenja vzpostavitvi sistema celovitega spremljanja in usmerjanja kariernega razvoja človeških virov v regiji, usposabljanju vodstvenih kadrov za izboljšanje vodstvenih kompetenc in vrlin, zaposlovanju diplomantov in podiplomskih študentov ter izobražencev v Pomurski regiji,

usmerjanje mladih v deficitarne poklice in večanju aktivnosti brezposelnih na trgu dela (usposabljanje, iskanje zaposlitve).

Javna naročila za izvedbo projekta: podpora institucijam, ki v Pomurski regiji že delujejo na področju povezovanja ponudbe in povpraševanja na regijskem trgu dela (v nadaljevanju projekt Center).

Projekt Center ima namen vzpostaviti vezi med državnimi in regionalnimi programi izobraževanja in usposabljanja, delodajalci in delojemalci; poskrbeti za karierni razvoj posameznika s poudarkom vključevanja pravih ljudi v prave programe, prehajanja zaposlenih iz dejavnosti z nižjo v dejavnosti z višjo dodano vrednostjo.

Projekt Center torej spodbuja izvajanje podpornih ukrepov za izobraževanje, tudi za usmerjanje brezposelnih in z brezposelnostjo ogroženih oseb.

Javna naročila in javni razpisi za izvedbo projekta: Usposabljanje vodstvenega kadra v izbranih podjetjih v skladu z najnovejšimi metodami

Projekt podpira usmerjeno usposabljanje vodstvenega in drugega kadra v podjetjih in drugih institucijah v regiji in integralni pristop k ciljno usmerjenem izobraževanju, ki bi transdisciplinarno povezoval vsa znanja, potrebna za vzpostavitev uspešne razvojno–produktivno–trženjske verige dodane vrednosti.

Projekt podpira razvoj programov za specifično skupino zaposlenih v podjetjih in drugih institucijah.

Javni razpis: Projektno sofinanciranje razvoja kadrov doma in v tujini v navezavi z visokotehnološkimi projekti gospodarstva v Pomurski regiji

Projekt predvideva spodbujanje mladih na dodiplomskem ali podiplomskem študiju za zaposlovanje v Pomurski regiji. V ta namen bi se naj oblikoval instrument podpore Pomurskim podjetjem za sofinanciranje dela teh študentov in njihovih mentorjev na univerzi in v podjetju pri projektno naravnem delu za razvoj in izboljšanje novih proizvodov in tehnologij. To bi pomenilo znižanje teh stroškov za podjetja vključena v program.

Projekt torej podpira razvoj inovativnega dela in učenja in prenos tega znanja v prakso.

Instrument 3 – spodbujanje socialnega podjetništva, podpira razvoj podjetniških zamisli v socialnem podjetništvu in uveljavitev socialnega podjetništva v tržnih nišah med javnim in zasebnim sektorjem, ter s tem zagotavljanje novih delovnih mest in izboljšanje življenjskega standarda prebivalcev Pomurske regije.

Projekt v okviru socialnega podjetništva predvideva možnost reševanja težav brezposelnih v povezavi z razvojem podeželja in povečevanjem podjetniške dejavnosti na področjih konkurenčnih prednosti regije.

Projekt tako predvideva povečano socialno vključenost in zaposlenost prebivalstva, ter izvedbo projektov s področja socialnega podjetništva v celotni regiji. Ob tem pa tudi zadostno število ljudi z znanjem iz tega področja.

Javni razpis s področja socialnega podjetništva za izvedbo projektov z vplivom na novo zaposlovanje v celotni regiji.

Projekt direktno ne predvideva izobraževanja, vendar govori o novih kadrih s področja socialnega podjetništva, ki naj bi se usposobili predvsem iz skupine brezposelnih pomurskih diplomantov (posebej iz družboslovnih smeri) in bi bili vključeni v organizacijo, pripravo in izvajanje projektov socialnega podjetništva.

Instrument 4 – podpora pri pripravi in izvajanju razvojnih projektov v regiji in s tem povečanje sposobnosti Pomurske regije za kandidiranje na javnih razpisih in pri programih za državne finančne spodbude. V ta namen se je z zakonom ustanovila pisarna, RRA Mura pa se prestrukturira v osrednjega proaktivnega akterja razvojnega menedžmenta v Pomurski regiji.

Instrument pri tem v zvezi z izobraževanjem podpira vzpostavitev medpodjetniškega izobraževalnega centra (MIC), eden od načinov izvajanja instrumenta pa je tudi: Krepitev razvojnih zmogljivosti, ki predvideva organizirano strukturirano izobraževanje za delujoče posameznike in podjetja v gospodarstvu, kmetijstvu in družbenih dejavnostih, ter tudi posebej za občine. Predvidena so izobraževanja za pripravo razvojnih projektov, projektno vodenje in izvajanje projektov.

Po navedenem vidimo, da so v **PROGRAMU 2015** načini izvajanja instrumentov za izboljšanje gospodarskega položaja in spodbujanju drugih družbenih dejavnosti v Pomurju, ki so povezani z izobraževanjem in usposabljanjem, naravnani predvsem na zaposlene na vodilnih mestih, strokovnjake in študente oziroma diplomante.

7. POVZETEK UGOTOVITEV IZ ANALIZE POTREB

Povzamemo lahko, da se je registrirana brezposelnost v Pomurski regiji od decembra 2008 do decembra 2009 povečala v vseh občinah in na vseh Uradih za delo Območne službe Murska Sobota. Število registrirano brezposelnih oseb na Območni službi Murska Sobota se je v tem obdobju povečalo za 3.892 oseb ali 54,0 %, kar je za 8,1 odstotne točke večje povečanje kot v Sloveniji. Najbolj se je število brezposelnih povečalo na Uradu za delo Murska Sobota (za 61,3%), nekoliko manj na Uradu za delo Ljutomer (za 58,8 %), najmanj pa na Uradu za delo Gornja Radgona.

Število brezposelnih se je najbolj povečalo v starostnem razredu nad 40 let, od tega je bil največji porast (za 84,1 %) na Uradu za delo Murska Sobota. Za več kot polovico se je povečalo tudi število brezposelnih v razredu 30 do 40 let.

Tako je na dan 31. 12. 2009 število brezposelnih od 50 do 60 let predstavljalo 29,2 % vseh registrirano brezposelnih oseb na Območni službi Murska Sobota, število brezposelnih od 40 do 50 let 26,2 %, število brezposelnih od 30 do 40 let pa 19,3 %. Brezposelnih starih od 18 do 30 let je bilo torej skupno za $\frac{1}{4}$ ali 25,3 %.

Delež brezposelnih žensk v Pomurski regiji ni bistveno večji od deleža brezposelnih moških (razlika od decembra 2008 do decembra 2009 je za 3,5 deležne točke).

Decembra 2009 je bilo na Območni službi Murska Sobota 51,1 % registrirano brezposelnih brez strokovne izobrazbe (I. in II. stopnja). Zaskrbljujoč pa je tudi podatek, da je bilo kar 42,7 % tistih z IV. in V. stopnjo izobrazbe - se pravi s pridobljenim poklicem ali gimnazijskih maturantov.

Največ brezposelnih brez izobrazbe je bilo starih nad 40 let. Za nas je presenetljiv tudi podatek, da je bilo tistih s V. stopnjo izobrazbe največ v starostnih razredih 18 do 25 let in 25 do 30 let (skupno 8,9% vseh registrirano brezposelnih).

V decembru 2009 so imeli brezposelni največkrat več kot 20 let delovne dobe (število teh se je v obdobju od decembra 2008 povečalo kar za 113,5 %). Največ brezposelnih iz te skupine je imelo le I. stopnjo izobrazbe. Občutno se je povečalo tudi število brezposelnih z 1 do 5 let delovne dobe in z 10 do 20 let delovne dobe.

Tako so brezposelni z 10 do 20 let ali več kot 20 let delovne dobe predstavljali kar 52,6 % vseh brezposelnih, tisti ki so poleg te delovne dobe imeli le I. ali II. stopnjo izobrazbe pa 28,5 % vseh registrirano brezposelnih oseb.

Za več kot polovico oz. za 64,5 % se je povečalo število registrirano brezposelnih oseb s VII. in VIII. stopnjo izobrazbe, brez delovne dobe ali z 1 do 5 let

delovne dobe. To kaže na priliv diplomantov, oziroma oseb, ki so bile zaposlene za določen čas, za krajše obdobje in se spet vrile na trg dela.

Med registrirano brezposelnimi je v Pomurju že nekaj let visok delež tistih, ki so dolgotrajno brezposelni (prijavljeni v evidenco brezposelnih oseb več kot eno leto).

Decembra 2009 so predstavljali 37,7 % vseh brezposelnih v regiji. Vendar je v času od decembra 2008 do decembra 2009 močno naraslo tudi število prijavljenih do 3 mesece, ki so predstavljali 36,7 % vseh brezposelnih.

To so osebe, ki so prišle na Zavod za zaposlovanje zaradi stečaja ali kot trajni presežek, največ jih je bilo na Uradu za delo Murska Sobota. Potrdile so se domneve, da je velik porast brezposelnih posledica stečajev dveh velikih in več manjših podjetij v Pomurju (Mura in mesna industrija Pomurka).

Od decembra 2009 oz. januarja 2010, do junija 2010 se je število registrirano brezposelnih polagoma zniževalo. Do maja 2009 se je znižalo za 8,9 %. Največje znižanje števila brezposelnih na Območni službi Murska Sobota je bilo v skupini brezposelnih oseb s I. stopnjo izobrazbe, značilno zmanjšanje je vidno tudi pri tistih s IV. in V. stopnjo izobrazbe. Najbolj se je zmanjšalo število oseb starih od 40 do 50 let, zanimivo je bilo tudi znižanje števila oseb starih od 50 do 60 let.

Glede na trajanje brezposelnosti, je bil največji upad števila registrirano brezposelnih med tistimi, ki so bili na Zavodu za zaposlovanje prijavljeni manj kot 3 mesece.

V Območni službi je bilo v letu 2009 prijavljenih največ potreb po Poklicih za neindustrijski način dela (Šiviljec, Varilec, Montažer, Ključavničar, Zidar, Slikopleskar), sledijo Poklici za storitve, prodajalci (Natakar, Prodajalec, Kuhar), izstopajo še Delavec za preprosta dela pri visokih gradnjah, Voznik tovornjaka, Administrator, Medicinska sestra, Komerčalist za prodajo, Predmetni učitelj.

Šiviljec je hkrati med suficitarnimi poklici, večina ostalih izmed omenjenih pa spada med deficitarne poklice. To nam kaže na dejstvo da je določanje suficitarnih in deficitarnih poklicev marsikdaj nerealno in odvisno od različnih sprememb in situacij v gospodarstvu in drugih dejavnostih (odpuščanje in ponovno zaposlovanje, zaposlovanje za čas 2 do 3 mesecev, sezonsko povpraševanje – npr. jeseni predmetni učitelji ...).

Podatki o brezposelnih kažejo, da v regiji ni smiselno izobraževati brezposelnih oseb v formalnih programih na področju ekonomskih poklicev, poklicev za gostinstvo in turizem, trgovinskih, gradbenih, tekstilnih poklicev, poklicev s področja kmetijstva in obdelovalce kovin, saj imamo med njimi največ registrirano brezposelnih oseb.

Pri pregledu ponudbe formalnih in neformalnih programov v regiji smo ugotovili, da so nekatera področja dobro pokrita s programi za odrasle (ali še celo preveč), medtem ko na nekaterih področjih ni ponudbe ali pa je ta zelo skromna.

Za odrasle predvsem manjka neformalnih programov, ki bi nudili usposabljanje za specifična dela v perspektivnih dejavnostih naše regije (turizem – eko turizem, čezmejni turizem, spominkarstvo, ekološka pridelava in predelava hrane ...).

Iz pregleda dokumentov, ki določajo razvojno usmeritev naše regije (**Regionalni razvojni program Pomurske regije 2007-2013**, **Program spodbujanja konkurenčnosti Pomurske regije v obdobju 2010 – 2015** in **Program razvoja podeželja 2007 – 2013**) je razvidno, da je v regiji določeno nekaj razvojnih prioritet, ki bodo v prihodnosti gonilo razvoja in prizadevanj za izboljšanje položaja.

Razvoj se bo spodbujal predvsem na področju koriščenja geotermalne energije in drugi obnovljivih virov energije, na področju trajnostnega in konkurenčnega kmetijstva in agroživilstva, ter na področju turizma.

Iz razvojnih dokumentov sledi, da bo ena od ključnih nalog izobraževanje in usposabljanje raziskovalcev, razvojnikov in podjetnikov, ki bodo z inovativnostjo in novimi pristopi razgibali regijo in pridobili nove projekte za njen razvoj. Predvsem je »vzgoja« novih kadrov usmerjena v mlade, študente in diplomante, ki naj bi v čim večjem številu ostajali v regiji, oziroma bi jih v regijo privabili ustrezni delovni izzivi in ukrepi za boljše zaposlovanje. Izobraževanje teh kadrov je predvideno kot eden izmed načinov izvajanja instrumentov za razvoj regije v PROGRAMU 2015, prav tako pa taka izobraževanja, usposabljanja in pridobivanja izkušenj na delovnih mestih, podpira kar nekaj ukrepov in aktivnosti iz Programa Aktivne politike zaposlovanja (Vključevanje brezposelnih oseb v nove in razvojne projekte, Usposabljanje absolventov na delovnem mestu in subvencija za zaposlitev diplomantov/absolventov – aktiviraj in zaposli se!, Sofinanciranje izobraževanja in usposabljanja zaposlenih za konkurenčnost in zaposljivost za obdobje 2008 – 2010, Spodbujanje prilagajanja podjetij in zaposlenih s krožnim zaposlovanjem in mentorskimi shemami).

V skladu z razvojem regije, je potrebno poskrbeti tudi za razvoj človeških virov in v skladu s tem poskušati vključevati brezposelne v ustrezne programe pridobivanja izobrazbe (dvig izobrazbene strukture v regiji) in programe usposabljanja za nova dela in poklice. S tem se doseže tudi večja vključenost brezposelnih, še posebej pa manj izobraženih iz šibkega socialnega okolja v delo lokalnih skupnosti ali na trg dela.

Velika priložnost njihovega vključevanja v delo, lokalno okolje in posredno v razvoj regije, je okrepljeno delovanje socialnega podjetništva (spodbujeno povezovanje regionalnih in lokalnih akterjev, razvoj mreže in izvajanje pilotnih projektov, ki bodo med seboj povezani in bodo pripomogli k ustvarjanju novih delovnih mest v regiji), predvsem na področju konkurenčnih prednosti regije (turizem, pridobivanje in predelava ekološke hrane...).

Izobraževanje, usposabljanje in pridobivanje veščin z delom, je za manj izobražene brezposelne osebe in težko zaposljive brezposelne osebe podprto z ukrepi iz Programa aktivne politike zaposlovanja (Usposabljanje na delovnem mestu, Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja – delavnice Pomoč pri samozaposlitvi, zakon o delnem povračilu nadomestila plač, Klub iskalcev zaposlitve,

CIPS, UȚU programi, Institucionalno izobraževanje in priprave na NPK, Sofinanciranje formalnega izobraževanja, PUM)

Ugotovili smo, da je izobraževanje in usposabljanje na vseh nivojih (zaposleni, brezposelni, brez izobrazbe, študenti, novo zaposleni...) ustrezno podprto z ukrepi iz Programa aktivne politike zaposlovanja, ki omogoča številnim brezposelnim, da z vključevanjem v te aktivnosti izboljšajo svojo konkurenčnost na trgu dela.

Kako naprej v naši regiji in katere programe izobraževanja, za katere ciljne skupine izbrati, je torej odločitev, ki mora temeljiti na podanih dejstvih in jasno začrtani

usmeritvi brezposelnih prebivalcev regije v dejavnosti, ki so v prihodnosti perspektivne za njihovo zaposlovanje in za prehod regije v novo, boljše obdobje.

Glede na starost in izobrazbo smo izluščili tri ciljne skupine, ki bi jim lahko bili namenjeni novi izobraževalni programi v naši regiji:

- **Najštevilnejša ciljna skupina so brezposelni, starejši od 40 let z več kot 10 letnimi delovnimi izkušnjami in brez izobrazbe.**

V regiji se za to skupino ponuja nekaj programov usposabljanja in pridobivanja NPK, saj javno-veljavni programi za pridobitev izobrazbe (razen mogoče osnovne šole), zaradi težavnosti in dolgotrajnosti za večino oseb iz te skupine niso najbolj primerni.

Oblikovati bi morali neformalne programe, kjer bi udeleženci poleg temeljnih znanj in veščin za aktivno vključevanje v lokalno in širše okolje, razvijali in pridobivali tudi znanja, usposobljenost in veščine za dela na strateško pomembnih področjih za razvoj naše regije, ta pa bi jim nato preko socialnega podjetništva odpirala možnost do zaposlitve.

- **Prav tako ni zanemarljiva skupina tistih brezposelnih, ki že imajo IV. ali V. stopnjo izobrazbe, so stari do 30 let in imajo pogosto 1 do 5 let delovnih izkušenj.** Tudi za to skupino bi bilo smiselno razvijati programe izobraževanja in usposabljanja, ki bi jim dvigoval konkurenčnost na trgu dela. V programe bi bilo potrebno zajeti pridobivanje ali nadgrajevanje splošnih kompetenc (IKT, tuji jeziki, predvsem v povezavi z njihovim poklicem). V kolikor imajo suficitarni poklic za katerega v prihodnosti ni perspektive v regiji pa bi jih bilo z ustreznimi vsebinami in urjenjem veščin potrebno usmeriti v področja, ki imajo perspektivo (področja konkurenčne prednosti regije).
- Posebni poudarek pa je v prihodnosti na mladih z VII ali višjo stopnjo izobrazbe, ki bi z veščinami in znanji, pridobljenimi v inovativnost in podjetnost usmerjenih programih, postali gonilna sila razvoja naše regije.

Tako ugotavljamo, da je učencev, ki se šolajo v srednješolskih strokovnih programih za neposredni vstop na trg dela čedalje manj, obenem pa njihovo število iz leta v leto rapidno upada, tako, da je večina poklicev, za katere se šolajo na stopnji SSI že sedaj deficitarna. Obenem pa je na Zavodih za zaposlovanje prijavljenih veliko število nezaposlenih brez izobrazbe, z delno ali neustrezno izobrazbo, ki bi jih lahko v okviru MIC-a prešolali oz. usposobili za dela v tistih deficitarnih poklicih, ki jih gospodarstvo potrebuje. V MIC-u bi lahko v skladu z vsakokratnimi potrebami gospodarstva realizirali naslednje oblike izobraževanja nezaposlenih oseb:

- ◆ Praktično izobraževanje nezaposlenih oseb (kvalifikacije in prekvalifikacije, izpopolnjevanje in specializacije ter certifikatno ugotavljanje in potrjevanje znanj, spretnosti in sposobnosti – zaposlenih in nezaposlenih)
- Na osnovi analize potreb in pobud partnerjev bo MIC organiziral priprave za različne vrste strokovnih izpitov. Z oblikovanjem skupin, zagotovitvijo primernih

predavateljev in izvedbo na najprimernejši lokaciji se lahko gospodarstvu zmanjšajo izdatki za tovrstna izobraževanja. V medpodjetniškem izobraževalnem centru se, poleg praktičnega usposabljanja nezaposlenih oseb lahko izvaja tudi priprava kandidatov:

- 1. za mojstrske, delovodske oziroma poslovodske izpite,**
- 2. za potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij,**
- 3. za opravljanje praktičnega dela zaključnih izpitov in poklicne mature.**

MIC bo ob sodelovanju s partnerji izvajal izobraževanja nezaposlenih oseb za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij, kar pomeni, da si bodo lahko pridobili tako formalno, kakor tudi neformalno izobrazbo. V regiji se bo združeval kadrovski potencial s katerim razpolagajo podjetja v komisijah za potrjevanje NPK. Z izdajanjem potrdil in vodenjem dokumentacije bo MIC omogočal vključevanje neformalnega izobraževanja v točkovni sistem formalnega izobraževanja (25 ur 1 točka). S tem bo omogočeno modulno sestavljanje kompetenc v strokovni izobrazbi posameznika.

- V medpodjetniškem izobraževalnem centru se lahko izvaja tudi usposabljanje zaradi potreb tehnoloških sprememb v delovnih procesih in za zviševanje konkurenčne sposobnosti gospodarstva.
- S sodelovanjem različnih podjetij v MIC se bo bistveno izboljšal nivo izobraževanja in kvaliteta razpoložljive opreme, kar bo imelo posledico zna hitrejšo integracijo nezaposlenih oseb v novo delovno okolje.. Z ustrezno organizacijo vsebinskih projektov se lahko usposobijo z opremo s katero razpolagajo vsa podjetja, ki sodelujejo v MIC-u.
- Združevanje specializiranih kadrovskega potencialov regije v MIC-u bo dvignilo nivo strokovnega znanja. Kadri z veliko praktičnega znanja bodo aktivno sodelovali pri uresničitvi projektnega načina izobraževanja. V okviru dejavnosti MIC-a bo organizirano usposabljanje mentorjev kar bo prispevalo k poenotenju kriterijev in zagotovilo ustrezno raven praktičnega usposabljanja tako nezaposlenih oseb, kakor tudi prekvalifikacij in specializacij kadrov, ki so že zaposleni v gospodarstvu. Zaradi tesnega sodelovanja MIC-a z podjetji in izkušeni dobrih praks pa bo mogoče sproti pripravljati in izvajati kvalitetne dodatne programe v skladu s potrebami okolja oz. regije. V okviru MIC-a se bodo lahko izvajale tudi storitve, usluge ter ostale aktivnosti po naročilu gospodarstva.

VIRI:

- Gradivo za ustanovitev MIC-a na SPTŠ
- Razpis za vpis odraslih v šolskem letu 2009/2010
- Analiza potreb po razvoju novih izobraževalnih programov za brezposelne v Pomurski regiji, Andragoški center RS in LUMS
- Zakon o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 201-2015 (UL RS št. 87/2009)
- Regionalni razvojni program Pomurske regije 2007-2013
- Program spodbujanja konkurenčnosti Pomurske regije v obdobju 2010 – 2015
- Program razvoja podeželja 2007 – 2013
- Podatki Urada za delo Območne službe Murska Sobota
- Letna poročila Zavoda za zaposlovanje, Območne službe Murska Sobota
- Program spodbujanja konkurenčnosti Pomurske regije v obdobju 2010 – 2015 ali PROGRAM 2015

PRILOGE:

- Trg Dela Pomurje 2008
- Trg Dela Pomurje 2009
- Trg Dela Pomurje 2010 (prva polovica leta)